

גליון באר הפרשה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

ויצא

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
זמן לכל עניין אחד
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימייל:
Mail@BeerHaparsba.com

מדוי שבעה בעצמו בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש
באר הפרשה
mail@beerhparsha.com

אדיש
דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית
Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית
Manantiales de la Torà
info@manantialesdelatorà.com

צרפתית
Au Puits de La Paracha
info@au.puits.de.la.paracha.com

איטלקית
Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית
Колодез Торы
info@kolodetz.tory.com

מכון
מכון באר האמונה
Mechoh Beer Emunah
1630 50th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישורס 4/2
עיר"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

י"ל ע"י מכון באר אמונה
© 2025 כל הזכויות שמורות להמכון

העמקה או הדפסה של הגליון בכל פרמט שחוא כדי
להרויח או לפרסם עסק וכדוי ללא אישור בכתב ממכון
באר האמונה היע נגד החלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת ויצא - הלולת ה'בת עין'

מתוך האוצר הגדול בספר הקדוש 'בת עין'

ה	אמונה ובטחון
ה	להודות על הקושי ועי"ז יתמתקו הדינים
ט	הזדככות ע"י הבושה
ט	ויגבה לבו ולא יתייאש
י	כחה של תשובה
יא	רחמים וחסדים בזכות התשובה
יא	אהבת ישראל
יב	ע"י השתתפות בצער ישראל תבוא הגאולה
יג	מלחמת היצר
יד	תורה ותפילה

פרשת ויצא - הלולת בת עין

אמונה ובטחון

טו	אין לאל ידי לעשות רע - א"א לאדם להזיק לאחרים רק ברצון השי"ת
כא	יגיע כפי ראה אלוקים - ולא יגיע 'ראשי'
כה	רוצה ה' בעמו - חפץ ה' שיהיו עינינו נשואות אליו

הבולם פיו

כה	את חרפתי - הנעלבים ואינם עולבים והמעבירים על מידותיהם
----	---

הלולא קדישא הרה"ק ה'בת עין' זי"ע

לו	שמרני כאישון בת עין - לקראת יומא דהלולא קדישא של הרה"ק ה'בת עין' זי"ע
מח	סעדני ואוושעה - סגולה נפלאה לערוך סעודה לכבוד נשמתו, ובמעלת ההשתטחות על ציונו
נא	תורתו מגן לנו - לעסוק בדברי תורתו הקדושה

ספח"ק בת עין

דהנה עיקר העבדות היא הזדככות הנפש, היינו לזכך אותו מכל מיני גשמיות שלא לאהוב ולהשתוקק לשום דבר מעולם הזה הגשמי, רק שתמיד יהיה בוער בלבו אהבת הבורא ב"ה, לכסוף ולהשתוקק תמיד אליו יתברך בכלות הנפש באהבה עזה ותשוקה גדולה עד מאוד, וזה הוא **בחינת צדיקי הדור** שזוכים לבא לבחינת האהבה העזה מחמת מעשה המצות שתמיד עוסקים בהם בלי ביטול אפילו רגע אחת לבטלה ח"ו, ומחמת זה הבורא עולמים ב"ה משפיע להם בחסדו הטוב אור האהבה העזה...

אבל זה הבחינה אינו נשפע **בתחילה** רק בשביל צדיקי הדור, אך אח"כ כשנשפע להם זה הבחי' אור האהבה מחמת הזדככות החומריות במעשה המצות, אז יכול לבא לזה הבחינה אפילו מי שאינו בהזדככות כל כך, וזוכים לזה בזכות צדיקי הדור.

(בת עין, פרשת ויצא ד"ה ולבן)

**לדגל הילולא קדישא נביא כמה וכמה מדברי תורתו,
מתוך האוצר הגדול בספר הקדוש 'בת עין',
לעסוק בהם בימי ההילולא ובסעודות הנערבות לכבודם**

איתא ב'ספר חסידים' (סי' רכד) וכל האומר דבר שמועה
מפיהם, הם מתפללים עליו שם ומליצים טובה עליו
(ועיין בסוף הגליון מאמר נפלא בשבח העסק במשנת בעל ההילולא).

אמונה ובטחון

הנה ידוע ש**עיקר ושורש העבודה היא האמונה**, כמאמר הכתוב (חבקוק ב ד) 'וצדיק באמונתו יחיה' וגם **בטחון** כמאמר הכתוב (תהלים לז ג) 'בטח בה' ועשה טוב שכן ארץ ורעה אמונה', הרי שזהו העיקר - לבא תחלה למדת האמונה ובטחון.

אמנם מצודה פרוסה על כל חי, הוא בקשת הפרנסה לחם לאכול וכו' (בראשית כח ב) וזהו ה'מצודה' שבו ניצוד האדם ומבקש לחמו בתחבולות וערמומיות, וסובר שכוחו ועוצם ידו תעשה לו, ואינו בוטח ומאמין בה' שבוודאי יזמין לו פרנסתו וחיי נפשו, כי מאן דיהיב חיי יהיב מזוני סגול (עיי' תענית ח:), וכמו שאמר הבעש"ט זללה"ה שמה שאמרו חז"ל (אבות ג טז) מצודה פרוסה על כל החיים, פירוש פרוסה הוא לשון פר"ס בלשון הגמרא כמחז"ל 'כזית בכדי אכילת פרס' פירוש לחם ופרנסה וזהו מצודה של פרנסה הוא על כל חי, ומחמת זה שטרוד בבקשת פרנסתו בכל מוחו ולבו תמיד על כן אין לבו פנוי לעבודת ה', עכ"ד.

אבל כשהוא מסתכל תמיד בחסד ה', איך שהוא פותח את ידו ומשביע לכל חי רצון (תהלים קמה טז) ומאמין בה' באמונה שלמה, ובוטח בו **שבעבור חסדו הגדול יזמין לנו את פרנסתנו בלי התחכמות יתירות, ואז יוכל להיות לבו ודעתו פנוי לתורה ומצות**, ואזי בלימוד התורה יאיר ה' עליו אור הקדוש, כי תורה 'אור' (משלי י כג) וילך ממדרגה למדרגה, עד שיזכה להיות בבחינת משכן שישכון בתוכו שכינתו ית'.

וזהו שאמרו רז"ל (מכילתא בשלח עה"פ ויאמר הנני ממטיר לכם) 'לא נתנה תורה אלא לאוכלי מן', פירוש אוכלי מן היה להם בחינת אמונה ובטחון, כמאמר הכתוב (ירמיה ב ב) זכרתי לך חסד נעורייך וגו' לכתך אחרי במדבר וגו', וגם צידה לא עשו להם (שמות יב ט) כי האמינו בה' ובטחו בו, על כן ניתן להם המן, ושמלתם לא בלתה מעליהם, ולא היו טרודים בפרנסה, והיה לבם פנוי רק לעבודת השי"ת, וע"כ ניתן להם התורה.

ע"כ תמיד יתבונן האדם בחסד ה', ר"ל להבין איך שהכל אינו בא רק ברצון ה' ובחסדו ולא מכוחו של אדם, וכמאמר הכתוב (בראשית ב ו) וא"ד יעלה מן הארץ והשקה וגו', שהענן

באר הפרשה - 'בת עין'

אינו בודאי כח אנושי כי אם רק חסד ה', ובענן שהוא בחינת חסד (עיי' זח"ג קג.) הוא משקה את כל פני האדמה.

וזהו שאמר הקב"ה למשה רבנו ע"ה קודם קבלת התורה (שמות יט ט) הנה אנכי בא אליך בעב הענן בעבור ישמע העם בדברי עמך, פירוש, הנה אנכי בא אליך ומזהיר אותך על בחינת ע"ב הענן, מרמז על בחינת חסד (שעולה) גימטריא ע"ב, וענן מרמז גם כן לבחינת חסד כנ"ל, ר"ל שישתכל תמיד במדת החסד היינו שהכל הוא רק בחסדו ית' ולא מכוחו של אדם, ועי"ז תגיע למדת האמונה והבטחון. (פרשת במדבר דיבור הראשון)

ידוע כי כל בחינות הגבורות והדינים הנעשים בעולם, המה נמשכים מהסתלקות ח"ו בחינת השגחת הש"י בפרטי פרטים מלב האדם, (וזה בא לו מאחר ש)נסתלק בחינת יראת ה' מנגד עיניו.

אמנם אם האדם יודע מיעוט ערכו ופחיתות מדרגתו, ומאמין באמונה שלימה שבלתי אפשרי לעשות קטנה או גדולה אם ה' לא צוה, וכל תנועותיו והרגשותיו ומעשיו הכל המה בהשגחת הש"י, המשגיח בפרטי פרטים ומלא כל הארץ כבודו, כמו שכתוב (ירמיה כג כד) 'אם יסתר איש במסתרים וגו' ומזה בא אצלו הפחד והיראה מה' ומהדר גאונו, לקיים 'שויתי ה' לנגדי תמיד' (תהלים טז ח) אז נתבטלו כל הדינים, וגורם להמשיך שפע וברכה ממקור החסד, שלא יחסר כל טוב ממנו.

כמאמר הכתוב (דברים יח ג) 'תמים תהיה עם ה' אלוֹקֶיךָ', היינו מי שהוא בבחינת עם ה' - שיאמין שכל פעולתו תמיד המה עם השגחת הש"י כנ"ל, אז הוא בחינת 'תמים' - שהש"י משפיע עליו כל טוב, שלא יחסר ממנו כלל, והוא בבחינת תמימות בלי חסרון כלל.

ועל פי דברינו אלה ירמוז הכתוב (תהלים קל ז) 'כי עם ה' החסד והרבה עמו פדות', היינו מי שמאמין שכל פעולתו עם ה' המה ובהשגחתו יתברך, הוא הגורם להמשיך חסד עליון בזה העולם.

וגם החסד בא בה"א הידוע, לרמז כי זאת היא עיקר החסד אצל האדם אשר בא למדרגת עבודת הש"י, להכיר פעולות ה' בכל תנועותיו והרגשותיו שהכל הוא בהשגחת הש"י אשר זכה לזה ולא מצד מעשיו, הוא רק מחסדי הש"י אשר הופיע עליו מאורו יתברך אור החסד והרחמים. וזהו 'הרבה עמו פדות' שמשפיע בבחינה זו הרבה פדות ושפע ברכה על הכללות, והוא יפדה את ישראל מכל עונותיו על ידי בחינת עבודה זו.

(פרשת ויגש ד"ה ויאמר בי אדוני, או יאמר)

... דהנה עיקר בחינת 'חסד ורחמים' אינו שורה רק על מי שמקבל עליו עול מלכות שמים בשלמות, היינו שמאמין באמונה שלמה שהבורא ית' הוא מנהיג ומשגיח בפרטי פרטיות, ועל כל תנועה ותנועה מן כל אבר ואבר, ומתבונן בדעתו שלולי הבורא ית' מקור

החיים ב"ה היה נותן לו חיות וכח באותו אבר לא היה יכול להתנועע באותו אבר כלל, ומזה 'ביט תמונת ה' בכל רגע ורגע ומקיים שויתי ה' לנגדי תמיד (תהלים טז ח) ומחמת זה יפול עליו גודל אימה ופחד ויראה ובושה והכנעה לפני הבורא עולם ב"ה, יהי רצון שנזכה לבחי' יראה כזו.

וכשהוא מקבל עליו עול מלכות שמים בגודל אימה ופחד ויראה כנ"ל אז בא לבחי' ביטול במציאות לגמרי, רק הבורא ברוך הוא משפיע עליו רוב רחמיו וחסדיו ממקור החסד והרחמים, ונותן לו חיות בבחי' ואתה מחיה את כולם (נחמיה ט ו) שיוכל להיות בבחי' קיום בעולם הזה. ומי יתן ונזכה לטעום מבחי' יראה כזו, ונוכל לקבל השפעת חסד ורחמים ממקור הרחמים מ"ב מכילין דרחמי, ששם א"ל הוא מקור לכל המדות, כמ"ש כמה פעמים. (פרשת שלח דיבור השלישי)

אכן אען ואומר גם אנכי, מה שיש לרמז בזה על פי מוסר, ונבאר מקודם הפסוק (תהלים קמה טו) 'פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון', הנה זהו כלל גדול בעבודת השי"ת, שצריך כל איש ישראל להאמין באמונה שלמה שהבורא ברוך הוא אחד יחיד ומיוחד בתכלית היחוד שאין כמוהו בשום פנים, והוא לבדו אלוקינו, היה הוה ויהיה, מנהיג ובורא לכל הברואים, ומשגיח עליהם בפרטי פרטות, והוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים, וכשבא לבחינת אמונה זו אין לחפוז ולהשתוקק לשום דבר בעולם, רק יהיה כל חפצו ומגמתו והשתוקקותו למלאות רצון הבורא ית', ולא לחפוז יותר מרצון הבורא ית"ש, כי צריך להאמין אם רצון הבורא ית"ש לתת לו זה הדבר, בוודאי הוא יתן לו, בלתי מניעה. ואם אין בזה רצון הבורא למה יגע את עצמו להבל ולריק ללא יועיל.

זוה כוונת חז"ל שאמרו (אבות ד א) 'איזהו עשיר השמח בחלקו', היינו שישמח ברצון הבורא ולא יחפוז יותר. (פרשת פינחס בד"ה עוד נראה ליישב קושיית האור החיים)

ואברהם בן חמש שנים ושבעים שנה בצאתו מחרן (יב ד), ונוכל לומר בדרך זה, דהנה כשאמר הקב"ה לאברהם לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך, באמת היה קשה לאברהם דבר זה לילך מבית אביו וממשפחתו ומאנשי שלומו ומארץ מולדתו אשר הורגל בה כל ימיו, ובפרט שלא אמר לו בתחילה לאיזה ארץ ילך רק שיראהו אח"כ, וזה ג"כ קשה מאוד לאדם לילך ואינו יודע לאיזה מדינה ילך.

אך עיקר הבחינה בזה לקיים רצון הבורא ב"ה אפילו בדבר שקשה לו, והוא נמשך מבחינת אמונת ה' ובטחון בו ית', היינו מחמת האמונה והבטחון שהיה לאברהם אבינו ע"ה בבורא כל עולמים יתב"ש שבדאי כל מה דעביד לטב עביד, היה זה הדבר מביאו לקיים רצון הבורא ב"ה אפילו בדבר הקשה כזו.

וזהו ואברהם בן חמש שנים ושבעים שנה בצאתו מחרן, היינו כשיצא מחרן יצא עם בחינת בטחון בה', ש'בטחון' בגימטריא חמש ושבעים, וזהו ואברהם בן חמ"ש ושבעים

שנה, היינו שהיה אז בבחינת בטחון, וזה גרם לו (שקיים רצון ה') שיצא מחרן מבית אביו וממשפחתו.

להודות על הקושי ועי"ז יתמתקו הדינים

מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך (מט ס), ונוכל לומר שהתורה הקדושה מורה לנו דרך האץ להמתיק הדינים בשורשם, בכדי להמשיך שפע וברכה ממלך מלכו של עולם לעולמות התחתונים.

דהנה העיקר הוא להאמין באמונה שלמה שכל מה דעביד רחמנא לטב עביד (ברכות ס:), ולברך לבורא עולם ב"ה על הרעה בשמחה ובטוב לבב, ממש כשם שמברך על הטובה (ברכות נד.) ואפילו ח"ו כשהאדם הוא מחוסר ממשאלות לבו, אעפ"כ יהיה אשוריו ותהלותיו של אדם לבורא עולם ב"ה, על חיינו המסורים בידך ועל נשמותינו הפקודות לך, כמאמר הכתוב (תהלים קנ ו) 'כל הנשמה תהלל י-ה' ודרשו רז"ל (בר"ר יד ט), על כל נשימה ונשימה תהלל י-ה. ואעפ"י שהוא מחוסר ממשאלות לבו אעפ"כ יאמין באמונה שלמה שכלול בזה חסד ה' באתכסיא, בכדי לברך על זה בשמחה ממש.

ובזה האמונה והתהלה גורם שנמתקו הדינים בשרשם, שיזל מים הוא החסד (זוהר ח"ב קעה:) ממלך עולם מקור החסד, לבאי עולם. ויהיה כל השפעות טובות ומעדני מלך באתגליא על כל העולם.

וזוהו 'מאשר שמנה לחמו', מאשר הוא לשון תהלה, שמנה הוא אותיות נשמה, גם לשון נשמה מורה על לשון שממה ושממון, היינו כשאדם הוא מהלל לבורא עולם ב"ה על הנשמה המסורה בידו, אעפ"י שהוא שממה, לחמו היינו שהוא מחוסר לחם וממשאלות לבו, אזי והוא יתן מעדני מלך, היינו יכול ליתן ולהשפיע מעדני מלך, וכל השפעות טובות לכל באי עולם, אמן כן יהי רצון. (פרשת ויחי ד"ה מאשר שמנה לחמו)

ויאמין באמונה שלימה שבכל מילי הוא רק חסדי ה' ורחמיו המרובים, ואפילו בראותו שבאים עליו שום דינים וצרה ח"ו, יאמין כי מאתו לא תצא הרעות (איכה ג לח) והוא רק טוב וחסדי ה' עליו להטיב אחריתו, וכמו שהוא מאמין ובוטח בחסדי ה' שהוא רק טוב וחסד ורחמים, והצרה ובחינת דין שבא עליו שהיא רק רחמים, כן יתהפך עליו מלמעלה ממדת הדין למדת הרחמים, וזה שאמרו חז"ל (בר"ר עג ג) צדיקים מהפכים מדת הדין למדת הרחמים.

....כי עיקר בריאת העולם היתה בגין דיתקרי רחום, ובכל דבר יש בחינת חסד הבורא ב"ה, אפילו בבחינת דין בחינת קטנות שבא על האדם, בחינת חשכות, יש בתוכו מכוסה בחינת חסד ה', רק שהוא באתכסיא, ולכן צריך האדם ליהרר מאוד בזה, וליתן שבח והודיה להשי"ת על בחינת גבורה כמו על בחינת חסד ממש, כי באמת הוא חסד ממש, אלא ששני מיני חסד יש, אחד באתגליא ואחד באתכסיא.

וזהו שאמרו חז"ל צדיקים מהפכים מדת הדין למדת הרחמים, שמהפכים ממש, ומבינים שמדת הדין שהוא בחינת גבורה הוא ממש בחינת חסד באתכסיא - ועי"ז גם למעלה נתהפך.

(פרשת חיי שרה, בדיבור הראשון, ובד"ה 'זה' בירך)

הזדככות ע"י הבושה

ועתה נבא אל הביאור למה שמצינו, בתחילה אמר הקב"ה לבלעם 'לא תלך עמהם' ואחר כך כששלח בלק שרים רבים ונכבדים מאלה אמר 'אם לקרוא לך באו האנשים קום לך אתם', האיך שייך שינוי רצון ח"ו אצל הבורא ברוך הוא.

אך נראה דהנה רצון הבורא ברוך הוא היה שבלעם גם כן יברך את ישראל, וכמו שמצינו בפסוק שבירך את ישראל, אך שלא היה יכול להיות קיום בברכתו לחול על ישראל מחמת שהיה משוקע מאוד בסטרא אחרא ומדות רעות שלו, עין רעה ונפש רחבה ורוח גבוה, ומחמת זה לא היה באפשר שיברך את ישראל, רק אח"כ כשהיה לו בושה לפני שרי בלק, כמ"ש אל האתון 'לו יש חרב בידי כי עתה הרגתיך' והיה לו בושה גדולה באותה שעה, כמו שפירש רש"י ז"ל, ומחמת אותה הבושה נסתלק ממנו קצת המדות רעות שלו, עד שהיה יכול להיות קיום בברכתו שיברך את ישראל.

וזה פירוש הכתוב 'ויגל ה' את עיני בלעם וירא מלאך ה' וגו'', שלכאורה תמוה, האיך אפשר שטמא כזה יוכל להסתכל בפני מלאך, אך על ידי בושה הגדולה שהיה לו, באותה שעה נסתלק ממנו קצת המדות רעות שלו, והיה יכול להסתכל בפני המלאך. וזה פירוש הפסוק 'ויגל ה' את עיני בלעם', ויגל הוא לשון הסרה כמו ויגל יעקב את האבן (בראשית כט י) פירוש, שסר ממנו קצת המדות רעות שלו עין רעה, ומחמת זה היה יכול להסתכל בפני המלאך ולהיות קיום בברכתו.

ועתה נבא לביאור, בתחילה כששלח בלק שרים שלא היו מכובדים כל כך, והיה גלוי וידוע לפני הקב"ה שלא יהיה לו בושה כל כך בפניהם שיסתלק ממנו קצת המדות רעות שלו ולהיות קיום בברכתו, לא נתן לו רשות להלוק עמהם, רק אחר כך כששלח בלק שרים רבים ונכבדים מאלה, והיה גלוי לפני השי"ת שיהיה לו בושה גדולה לפניהם, אז אמר לו אם לקרוא לך באו האנשים קום לך אתם ואך את הדבר אשר אדבר אליך אותו תעשה, ועוד אמר לו 'שוב אל בלק וכה תדבר' כי עתה יכול להיות קיום בברכתו לחול על ישראל.

(פרשת בלק בא"ד מה טובו)

ויגבה לבו ולא יתייאש

אמנם הכהנים ההדיוטים, או שאר כל אדם שימצא בעצמו שום בחינה שאינה בשלמות, יפול לבו בקרבו, ויאמר ח"ו בהסתת היצר, איך אקרב אל הקדש לעשות שום מצוה שידוע שעיקר המצוה לייחד יחודים בעולמות העליונים ולהמשיך וכו', ומי אני איש כמוני שאיני

בשלמות המדות שאקרב לה' שאוכל לייחד יחודים בעולמות הנוראים העליונים, ועל ידי זה יוכל ח"ו ליפול בעצמו מאד, ולהמנע ממצות ה' ח"ו, על זה אמר הכתוב בדרך רמז נפש לא יטמא בעמיו, ר"ל עמיו גימטריא ע"ו, פירוש שלא יטמא ח"ו את הנפש, על ידי גודל ענוה שיפול לבבו ביותר בהסתת היצר הרע, וימנע ח"ו מעבודתו ית', רק שינחם את עצמו, במה שאמר ה' בנים אתם לה' אלוקים וגו' וזכרם אב על בנים כן ירחם ה' עלינו לקבל עבודתנו כמו שהם, ובלבד שיהיה בכל לב ובכל נפש.

וזוהו מרומז בכתוב, כי אם לשארו הקרוב אליו, ר"ל שיוכור בחי' קרבות שהבטיחנו הבורא ברוך הוא, וקרא אותנו בנים וגם בחינת אשה ובחינת בת וכדומה, בחינת חיבה, ועל ידי זה ידבק את עצמו לה' בגודל הכנעה וענוה ואהבה ויראה לה', שנזכר לזה אמן כן יהי רצון.

(ריש פרשת אמור)

כחה של תשובה

ומקודם נבאר מאמר חז"ל (תמיד לב.) איזהו חכם הרואה את הנולד, דהנה עיקר העבודה הוא להיות תמיד בבחינת תשובה, היינו שיהיה לו בושה והכנעה לפני הבורא ברוך הוא, וזה הוא חסד ה' יתברך בעת בריאת שמים וארץ לברוא בחינת תשובה, וכשאדם עושה תשובה כקטן שנולד דמי, היינו שהבורא ית"ש משפיע לו נשמה חדשה מכסא כבודו ית', מהמקור שנשמות ישראל נחצבות משם, כמאמר הגמרא (יומא פו.) גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד, להיות נשפע משם נשמה חדשה, ולהיות 'כקטן שנולד'.

וזה היה בחינת דוד המלך ע"ה, כמאמר הכתוב (תהלים ב ז) אספרה אל חוק וגו' בני אתה אני היום ילדתיך, שבכל יום היה בבחינת תשובה ונשפע לו בכל יום נשמה חדשה מכסא כבודו ית' כאילו נולד היום, וזה 'איזהו חכם' איזהו עיקר בחינת חכמה, 'הרואה את הנולד' שיראה תמיד שיהיה בבחינת תשובה כאילו נולד היום. (פרשת ראה בדיבור הראשון)

הנה עיקר שרצה הבורא ב"ה להודיע לאברהם אהבו, לא אבדת והפיכת סדום, אלא רצה להודיעו גודל חסדו ית' בענין התשובה, וכך אמר לו הבורא ב"ה, 'זעקת סדם ועמרה וגו' - ר"ל, ידוע לך שאנשי סדום רעים וחטאים מאוד, ואעפ"כ אין אני חפץ במיתתן כי אם בשונם מדרכיהם וכו', ועוד שאני בעצמי אעורר לבם לתשובה, וזה שאמר הכתוב 'ארדה נא ואראה', ר"ל, ארדה מדרגא לדרגא כדאיתא בזוהר (ח"א דף קה:), ואעורר לבם לתשובה, ואח"כ 'אראה, הכצעקתה הבאה אלי עשוי', ר"ל, אם עשו תשובה כפי הצעקה של חטא הבאה אלי, היינו שעשו תשובה גדולה ומעולה כפי פגם החטא, אז 'כלה', ר"ל, אמחוק ואכלה את עונם, ואם לא יעשו כל כך תשובה - 'אדעה', ר"ל, למחול כפי התשובה במעט יסורים.

רחמים וחסדים בזכות התשובה

הנה בכל הענין הזה של נח והתיבה רמזה לנו התורה הקדושה גם לימות המשיח, ושהכל תלוי בתשובה שישוּבו ישראל לה'.

כי ענין התשובה הוא על ידי שיתבונן האדם בגדולתו ית', ויאמין באמונה שלימה שהוא בוחן כליות ויודע כל מעשי אדם ותחבולותיו, כמאמר הכתוב (ירמיה כג כד) אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו וגו', ואח"כ יחשוב ויסתכל בכל מעשיו ומחשבותיו (של האדם) אשר עבר ועשה נגד רצונו ית', וזוהי יבוש מאד ויכנע לבבו בקרבו ויתחרט באמת בכל לבבו, ויקבל על עצמו לילך בדרכי ה' ולעשות רצונו ית', ומהו רצונו ית' - לעבדה ולשמרה, לעבדה במצות עשה ולשמרה במצות לא תעשה (זח"א כז). באהבה וביראה לפני ה', ולקבוע עתים לתורה. ואז ע"ז באתערותא דלתתא יהיה אתערותא דלעילא, וכן יעורר מלמעלה ג"כ על ידי חרטתו על כל מעשיו שעברו, יעורר בחינת נחמה וחרטה כביכול למעלה על בחינת הגלות וגודל היסורים שיש לנו מהגוים, ושאר יסורים בפרטיות ובכללות ישראל, ועל ידי מעשה הטוב ובחינת אמונה בה' שחפץ חסד הוא ימשיך גם כן רב חסד מלמעלה, ועל ידי קביעת עתים לתורה יאר ה' עלינו אור כ"ב אותיות התורה רוחניים ונשמות חיים, ולכן נקראת התשובה בחינת נשמת חיים, וזהו ויפח באפיו נשמת חיים (בראשית ב ז) מרמז לבחינת תשובה שעל ידה ממשיך האדם על עצמו ועל כל ישראל נשמת חיים, וזהו מרומו בתיבת נ"ח - ר"ת של נשמת חיים, גם שהוא לשון נייחא כדאיתא בזוהר, גם הוא לשון נחמה שעל ידי בחינת תשובה מעורר לעילא בחינת נחמה וחרטה כביכול.

והנה כל ענין נ"ח הוא רמז למשיח צדקנו שיבא במהרה בימינו אמן (וכו').

(פרשת נח בדיבור השני)

אהבת ישראל

אך נוכל לומר על דרך מוסר, דהנה באורייתא אסתכל קוב"ה וברא עלמא (זח"א ה). היינו בכ"ב אתון, ועיקר בריאת העולם היה בשביל החסד והרחמים, להשפיע חסדים ורחמים על כל ישראל, כמו שאמר הכתוב (תהלים פט ג) עולם חסד יבנה.

ודבר הגורם לשפע חסד ורחמים, כשאדם מדבק את עצמו לבחינת חסד, ומרחם על הבריות זה גורם להמשיך בחינת חסד ורחמים על כל ישראל, כמאמר הגמרא (שבת קנא). כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים.

והנה איתא בזוהר הקדוש (זח"ב כא). שמזה שמשה רבינו ע"ה היה רועה את צאן יתרו והיה מרחם עליהם, גרם להמשיך חסדים ורחמים על כל ישראל, ומזה היה דוד זוכה לבחינת מלכות כמאמר הכתוב (תהלים עח ע) ויקחהו ממכלאת צאן מאחר עלות הביאו לרעות ביעקב עמו כו'.
(פרשת וישב ד"ה כי בן זקונים)

באר הפרשה - 'בת עין'

הנה ידוע מאמר חז"ל, שעיקר בריאת העולם היתה בגין דיתקרי רחום וכו', ויתקרי בכל הי"ג מדות הרחמים, במה שירחם על העולם בכל המדות.

אמנם השתלשלות הי"ג מדות הרחמים לעולם הזה אינו כי אם על ידי אתערותא דלתתא של ישראל עם קדושו, כמאמר חז"ל (ע' שבת קלג; ועוד), הדבק במדותיו - מה הוא רחום אף אתה רחום, ועל ידי זה כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים (שבת קנא:):
ר"ל שעל ידי שמרחם האדם למטה על הבריות נתעורר מדת רחום למעלה, וכן בכל המדות שפועל אדם למטה מעורר למעלה כמו כן, כי יעקב חבל נחלתו (דברים לב ט) וד"ל.

...עוד מרומז ונעוץ סופה בתחילתה, והתורה מסיימת (בסוף וזאת הברכה) בשם א-ל, שהוא שם החסד, ואח"כ 'בראשית ברא', שנברא העולם בשם א-ל, שהוא היה מתחילת ההשתלשלות כדאיתא בספר עמק המלך, וכל זה היה כוונת משה רבינו עליו השלום, שיהיה תמיד חסד א-ל עלינו, **אמן כן יהי רצון**.

לא תוכל לראות את פני כי לא יראני האדם וחי (לג כ). וקשה, הא כתיב (שמות לג יא) ודבר ה' אל משה פנים אל פנים כאשר ידבר איש אל רעהו כו'.

ונ"ל כי אין הקב"ה ה' אחד שורה אלא על אחד, בחינת אחדות, **כשיש בחינת אחדות בין ישראל**, וזהו שאמר הכתוב ודבר ה' אל משה פנים אל פנים, אימתי דבר - כאשר ידבר איש אל רעהו, פירוש כאשר יש אחדות בין ישראל ומדבר איש אל רעהו באמת וחיבה בלב ובפה אחד, אז הקב"ה משרה שכירתו עלינו, וגם עם משה רבינו ע"ה דבר פנים אל פנים, אבל כשגרם החטא (אז לא ישרה שכירתו), כי הפסוק לא תוכל לראות פני כו' נאמר אחר מעשה העגל, אז נאמר לא תוכל לראות את פני כי לא יראני האדם, פירוש שאר אדם מבני ישראל לא יוכל לראות מחמת שאין אחדות ביניהם, על כן גם אתה לא תוכל לראות את פני, כי אם וראית את אחרי.

ע"י השתתפות בצער ישראל תבוא הגאולה

ועוד בחינה אחת שהיה לישראל במצרים, שהיה בחינת אהבה ואחוה ביניהם, ולא פסקה ישיבה מאבותינו במצרים (יזמא כח): היינו שלא פסקה בחינת אחדות מביניהם, כמאמר הכתוב (שמות א ה) ויהי כל נפש יצאי ירך יעקב שבעים נפש ויוסף היה במצרים, ונאמר לשון יחיד נפש, לרמז שכל השבעים נפשות היו באחדות ואהבה כנפש אחד, וכל זה היה להם על ידי 'ויוסף היה במצרים', שיוסף המשיך להם בחינה זו של ואהבת לרעך כמוך (ויקרא יט יח).

והוא סגולה נפלאה לבחינת תפלה, שתהיה מקובלת למעלה, לכן צריך כל האדם לקבל על עצמו קודם התפלה מצות עשה של ואהבת לרעך כמוך, ויהיה משתתף בצערו של חברו, ויתפלל בעד חברו ובעד כל ישראל, ותהיה תפלתו תפלת רבים ומקובלת יותר (עיי' פע"ח שער עולם העשיה פ"א), כמאמר הכתוב (תהלים נה יט) פדה בשלום נפשי מקרב לי כי

ברבים היו עמדי, ועל זה אמרו חז"ל (ב"ק צב.) כל המתפלל בעד חברו והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחלה, פירוש, מחמת שמתפלל בעד חברו ובעד כל ישראל נעשה תפלתו תפלת רבים, ונענה מבחינת 'תחלה' - בחינת מקור הרחמים בחינת שלשת אבות כנ"ל.

...היו לישראל במצרים, היינו שהיה להם בחינת אחדות כנ"ל, שהיה משתתף כל אחד בצערו של חברו, לכן היה קשה השעבוד של כל אחד ואחד בכפליים, כי שעבוד של חברו היה קשה לו כמו שעבוד שלו ממש, לכן מניין מאתיים ועשר שנים שהיו במצרים היה נחשב להם לכפל - למניין ת"ך שנה, ועוד נחשב להם התשעה שנים שהיה יוסף משועבד לפוטיפר ושר בית הסוהר, ונעשה תכ"ט שנים, ומחמת שיוסף המשיך להם הבחינת אחדות כנ"ל, שכל דבר המצרף החשבון נחשב גם כן אחד, ונחשב יוסף הכולל החשבון עם התשעה שנים שלו של השעבוד כנ"ל לעשרה, ועם ת"ך של ישראל עולה שלשים שנה וארבע מאות שנה שנאמרו בפסוק, לרמוז על בחינת אחדות הנ"ל, והיו 'נפש' אחת שהוא בגימטריא ת"ל מנין נפ"ש.

ועוד מרמוז בפסוק מי ומי ההלכים וגו', פירוש שפרעה שאל את משה ואהרן, מי הוא שיש יכולת בידו להמשיך בחינת גאולה, באיזה בחינה ובאיזה זכות ימשיכו בחינת רחמים וגאולה, וע"ז השיב משה, אעפ"י שאין בידינו עכשיו מעשים טובים, אעפ"י כנערינו ובזקנינו נלך, פירוש בנערינו מרמז לבחינת ריעות ואהבה שיש בינינו, וגם בזקנינו, היינו בזכות אבותינו הזקנים, בכח זה נלך. וגם בכח מה שאנחנו מקבלים עלינו עול מלכות שמים ולשוב לה'... ובעבור כל זה תהיה תפלתנו נשמעת ונמשיך בחינת חסד ורחמים ובחינת גאולה. (בת עין, פרשת בא ד"ה ויושב את משה ואת אהרן)

מלחמת היצר

להבין ענין חיוב המצוה של זכירת יציאת מצרים בכל יום (ע' חרדים פי"ב סי' י"א), הנה עיקר עבודת האדם הוא המלחמה, להלחם בכל יום עם היצר הרע שנקרא פרעה עורף (לק"ת פרשת ושיב ד"ה ויהי אחר הדברים) ומשיאו לתאוות גשמיות הבלי עולם הזה, וזהו ענין גלות מצרים, ומלחמה גדולה היא זו.

וצריך האיש הישראלי למלחמה זו שלשה דברים, ראשית, הוא בחינת תורה, היינו לקבוע עתים לתורה וללמוד בתורה תמיד. ב', הוא בחינת ענוה, שידע בעצמו גודל שפלותו, ואיך שהוא משוקע בתאוות גשמיות הבלי עולם הזה שאינו עיקר כלל, ויכנע לבבו, ויהיה לבו נשבר בקרבו, ובזה ישפיל היצר הרע ויתיש כחו. ג', שיבקש רחמים מבעל הרחמים שירחם עליו, ויתן לו כח לעמוד נגד היצר הרע בחינת פרעה, וה' ישפילו ויתגבר עליו ויצא מהגלות, ואז ירחם עליו ה', ויהיה בעזרו, ויוציאו מהגלות מצרים. ובחינות אלו צריך לעסוק בהם בכל יום ויום, שלא להסיח דעתו כלל מזה. (פרשת שמות ד"ה ואלה שמות)

תורה ותפילה

וכל זה אי אפשר להשיג כי אם על ידי התורה, שיקבע עתים לתורה, ויאיר בו אור תורה, וישיג בחינת יראה שלמה, וגם תפלתו תעלה השמימה, ויוכל להמשיך כל טוב וקדושה וטהרה, כי בחינת תפלה מקבלת שפע מבחינת תורה, כי תורה נקראת בחינת 'שמים' - אש ומים (חגיגה יב.), שתורה נקראת **אש** כמאמר הכתוב (דברים לג ב) מימינו אש דת למו, וגם נקראת **מים** שנמשלה למים, מה מים יורד ממקום גבוה למקום נמוך, אף תורה יורדת למקום נמוך (תענית ז.), שאין התורה מתקיימת אלא במי שדעתו שפלה (שם), ולכן נקראת התורה **בחינת שמים**, והתפלה נקראת בחינת **ארץ** - שמקבלת מבחינת שמים, בחינת תורה.

...אבל התפלה אינה מקבלת רק מבחינת תורה, ובלא תורה אין התפלה פועלת ח"ו. וזהו ולא שמעו אל משה מקצר רוח ומעבודה קשה, פירוש שהיו יודעים בעצמם שאין להם בחינת תפלה שנקראת עבודה (תענית ב.), היינו שבחינת עבודה זו תפלה היה קשה להם מאוד, מחמת שלא היה להם בחינת תורה, ולכן ידעו בעצמם שאי אפשר להם להמשיך בחינת גאולה, ולכן לא שמעו אל משה שבשר להם הגאולה.

... **לכן עיקר העבודה הוא שתחלת הכל יקבע עתים לתורה**, ועי"ז ה' יהיה בעזרו שיוכל להשיג בחינת יראה, ותהיה תפלתו נשמעת, וימשיך בחי' אבות כנ"ל, כן יהי רצון אמון. (פרשת וארא ד"ה או יאמר על זה הדרך)

הנה עיקר התורה כמו שהיתה בשעה שנתנה על הר סיני, כמאמר הכתוב (דברים ה ד) **פנים בפנים דבר ה' עמכם**, פירוש כמאמר חז"ל (שמי"ה ט) דבור אנכי ולא יהיה לך מלא את כל העולם, דלא הוה אתר דלא מלל עמהון, ופירוש לפירושם, היינו שהיו אז בהזדככות כל כך עד שלא היה מקום שלא ראו שם אלוקות, בכל מקום שהסתכלו היו רואים בחינת אלוקות, שה' מחיה את כולם בכל עת ורגע, ואם יעדר מדבר אחד חיות אלוך' רגע מיד יתבטל, וחיינו מסורים בידו ונשמותינו נפקדים בידו, ובוה אנחנו תמיד פנים אל פנים עם ה' יתברך, וכן היה בשעת מתן תורה בבחינת פנים אל פנים.

ואם יהיה תמיד כן בשעת לימודו בתורה, אזי גם התפלה תהיה נשמעת מיד, וזה שאמר הכתוב (ישעיה לח ב) ויסב חזקיהו פניו אל הקיר, רצונו לומר אותיות יקרה, כמאמר הכתוב (משלי ג טו) יקרה היא מפנינים, ואמרו חז"ל (סוטה ד): יקרה היא מכהן הגדול שנכנס לפני ולפנים, פירוש כי כהן גדול היה נכנס רק בין הבדים של הארון, ומי שלומד תורה בבחינת 'פנים אל פנים' הוא נכנס לארון ממש. וכן חזקיהו הסיב פניו אל הקיר, ר"ל שהסיב תפלתו לבחינת הקיר, בחינת יקרה, היא התורה, בבחינת פנים אל פנים, כמו שהיה בשעה שניתנה, כנ"ל שהיו רואים בחינת חיות אלוקות שמלא כל העולם, עד שהם לא תפסו מקום כלל, והיו בבחינת 'מה אנחנו', והאמינו באמונה שלימה שה' אחד המחיה את כלם.

(פרשת בשלח ד"ה נבוכים הם בארץ)

פרשת ויצא - הילולת בת עין

מאומה, מעתה קשה מדוע דייקא 'ברנע האחרון' חרה אפו וענה לו כגמולו, למה לא הבליג עוד רגע אחד כשהוא עומד להיפרד ממנו, ושוב לא יראהו לעולמים.

וביארנו בזה, כי הנה באותה 'שעת פרידה' הכריז לבן (פסוק כט) 'יש לאל ידי לעשות עמכם רע ואלוקי אביכם אמש אמר אלי לאמר השמר לך מדבר עם יעקב מטוב עד רע', והרי אלו דברי כפירה, שהיה סתר את עצמו מיניה וביה, מצד אחד סיפר שהקב"ה נגלה אליו והזהירו שלא ידבר עם יעקב טוב או רע ולאידך הוא מכריז ואומר יש לאל ידי לעשות עמכם רע, וכי נשתבשה דעתו לגמרי והרי אין אל ידו, אלא ביאור הדבר, כי בן הוא דרך הרשעים, לכפור בהשי"ת ובהשגחתו, יודעים את ריבונם

אין לאל ידי לעשות רע - א"א לאדם להזיק לאחרים רק ברצון השי"ת

בפרשתן (לא לו-מב), 'ויחר ליעקב וירב בלבן וגו', ויען יעקב ויאמר ללבן... זה לי עשרים שנה בביתך עבדתך ארבע עשרה שנה בשתי בנותיך ושש שנים בצאנך ותחלף את משכורתי עשרת מונים, לולי אלוקי אבי אלוקי אברהם ופחד יצחק היה לי כי עתה ריקם שלחתי וגו'. ולכאורה צריך ביאור מה ראה עתה יעקב לריב עם לבן, והלא זה כבר שנים רבות שלבן מרמה אותו ומציק לו בכל צעד ושעל, מתחילת דרכו בביתו ועד עתה, בתחילה כשנתן לו את לאה במקום רחל, והכריח אותו לעבוד עוד שבע שנים, ואף אח"כ התל בו והחליף את משכורתו עשרת מונים (ופירש"י פסוק ז, דהיינו מאה פעמים), ובכל אותם השנים שתק יעקב ולא השיב

א. ביאור נפלא בפסוק זה אמר הגה"צ רבי שלום שבדרון זצ"ל (שאל אביך ויגדך ח"א) על פי מה שסיפר האלטער (הסבא) מנובהרדוק צוק"ל (על עצמו) מעשה בבחור ישיבה שהוצרך לחזור לביתו בדחיפות מחמת כיבוד הורים, אלא שלדאבון לב לא היה לו כסף להוצאות הנסיעה... מה עשה הבחור, התחזק באמונה ובביטחון שבוודאי אותו בורא הדואג לכל מחסורו ידאג לו גם להוצאות הדרך, והבין שמחובת ההשתדלות עליו לעשות ככל אשר יש לאל ידו עשות, והלך ברגליו עד תחנת הרכבת הרחוקה מתוך בטחון מוחלט בה' שיזמין לו הוצאות הדרך (שהרי הליכה זו איננה כרוכה בהוצאת ממון, אלא בדרך מייגעת במשך כמה ימים). ויהי בהגיעו לתחנת הרכבת - כמה שעות לפני

באר הפרשה - פרשת ויצא - הילולת בת עין

זמן יציאת הרכבת (שיצאה משם פעם בשבוע) התיישב על אחד הספסלים דשם ושקע ב'גמרא' אשר בידו משל יושב הוא בבית המדרש - שהרי את שלו כבר עשה בהליכתו עד לתחנת הרכבת, כעבור זמן מה ניגש אליו יהודי ששמח לפגוש יהודי נוסף בין גויי הארצות, והציע לו לעלות עמו יחדיו מעתה על הרכבת וכך יוכלו לתפוס מקום בקרן זוית - מתוך היבדלות מהגויים הרבים הנוסעים ברכבת, גם יהא בידם לנצל את ימי הנסיעה הארוכים להשתעשע יחד בדברי תורה. ענה לו הבחור שאכן, עז חפצו לעלות על הרכבת, אלא שהוא עדיין לא קנה כרטיס. אמר לו האיש, נו, לך נא בזריזות וקנה כרטיס, ענה לו הבחור שיש לו בעיה קטנה... שאין לו כסף לקניית הכרטיס. תמה האיש עד מאד, אם כן, מדוע באת עד הנה, מדוע שירתך רגלך שלושה ימים אם אין בידך מעות, מהיכן חשבת שתשיג ידך כרטיס העולה הון רב. ענהו הבחור בתמימות, בטוח אני באבי שבשמים, שימצא בידי דרך עד לביתי, את ה'השתדלות' עשיתי, כי באתי עד הנה ברגלי, וה' הטוב שהוא 'בעל היכולת' יגמור בעדי במה שאין ביכולתי... לגלג עליו אותו אדם - מה ביטחון, איזה ביטחון, אם אין בידך די מעות לקנות כרטיס היה לך להשאיר בישיבה ולא לעשות שטויות כאלו - ללכת רגלי ג' ימים, כי לרכבת מגיעים עם מעות לקנות כרטיס, לא עם ביטחון. עם ביטחון א"א לקנות כרטיס, נפרד ממנו האיש מתוך זלזול ולגלוג, קנה כרטיס ועלה לרכבת.

כעבור כמה שעות וזמן הנסיעה מתקרב ובא, כל ההמון כבר עלו על הרכבת, והבחור עדיין יושב ובוטח בה'... הקטר (נהג) התחיל כבר לצפצף ולקרוא בצפצוף ראשון המבשר שבעוד חמש דקות הוא מפליג לדרכו, והבחור עדיין יושב רגוע שלם בבטחונו, והנה נשמע הצפצוף השני המבשר שבעוד שתי דקות הרכבת נוסעת מהמקום... לפתע הגיע יהודי שרץ במהירות שלא לאחר את הרכבת ברגע האחרון, ובעברו בסמוך אל הבחור, שאל אותו מדוע אינך עולה, אם מחמת חסרון המעות, אני אשלם עבורך, עלה גם אתה בזריזות על הרכבת, והוציא מכיסו מעות וקנה בהם שני כרטיסים, ומיד עלו שניהם על הרכבת, כעלותם נשמע הצפצוף השלישי והרכבת הפליגה לדרכה. הבחור הודה מקרב לבו לנדיב הגדול והדגול, תוך כדי שבח ושירה לאדון הכל אשר הראה בחוש את רוב רחמיו וחסדיו המגולים באופן נפלא.

כשנכנסו לחפש מקום ישיבה ברכבת המלאה בנוסעים מצא את היהודי הנ"ל שתמה לראותו ברכבת, סיפר לו הבחור את נפלאות ה' וחסדיו כי 'אשרי אדם בוטח בו', כאשר ממש ברגע האחרון הגיע יהודי ששילם עבורו, עתה הראית לדעת כי ה' הוא האלוקים, והוא עוזר ומושיע ומגן לכל החוסים בו, כנאמר במדרש כל הנוטח בשמי - אני מצילו (מדרש שו"ט תהלים לא). ענה לו אותו טיפש - שוטה שבעולם... האיך אתה אומר שזה בזכות הביטחון בה', הרי בעצמך אמרת שממש ברגע האחרון

ואעפ"כ כופרים בו, וארס זה רצה לבן להמיל בכל יוצאי חלציו - זרע יעקב, ולכן הרעיל את אונם ב'שיחת הפרידה' (נעזענענען שמועס), ואמר להם, דעו כי יש בכוחי לעשות רע אף אם השי"ת אינו חפץ בדבר, בכדי שישאר בהם לנצח 'זכרון' מאותו רשע, ועל כך נאמר (בהגדה של פסח) לבן ביקש לעקור את הכל, שלכאורה צ"ב, היכן מצינו שלבן ביקש להשמיד את כל בני ישראל, אלא הכוונה שביקש לעקור מהם את האמונה

בהשי"ת, כי בזה נחשב כמי שעקרם והשמירם לגמרי.

ומשום כך 'ויחר ליעקב וירב בלבן', כי אכן, עד הלום, לא ניסה לבן לגנוב ממנו כי אם ממון ורכוש, גרם לו לעבוד עוד שבע שנים שלא כהוגן - שתק יעקב, אך כאשר לבן מנסה להמיל ארס של כפירה בצאצאיו שוב אי אפשר לו לשתוק, על כן 'ויען יעקב ויאמר ללבן' - והחל לגולל את כל השתלשלות

הגיע אותו יהודי ששילם עבורך, ובכן הגע בעצמך אם הוא היה מאחר ברגע אחד, הרי היית נשאר בתחנת הרכבת בודד ועצוב בלי יכולת להגיע לביתך, אם כן כיצד תאמר 'ביטחון', כיצד לקחת סיכון כזה בשעה שאיחור קטן של אותו יהודי היה משאירך לפני שוקת שבורה... הרי פשיטא, שמיותר בכלל להפריך את טענתו האווילית הנסתרת מאליה של אותו שוטה גאה...

כיו"ב, מצינו גבי לבן, הנהגתו כאותו שוטה גאה, בבואו ליעקב ואומר לו ברוממות רוחו - האמת, כי יש לאל ידי לעשות עמכם רע - דע לך יעקב, יש בידי כח ויכולת לרצחך נפש אותך ואת כל משפחתך בזה הרגע ללא שיהא בידכם כלל להתנגד. אבל יש לי בעיה 'קטנה' ומציקה 'ואלוקי אביכם אמר אלי לאמר השמר לך מדבר עם יעקב מוטב ועד רע', בדיוק אתמול בלילה התגלה אלי האלוקים בחלום הלילה והזהירני שלא לעשות לך כל רע. איי... איי... מעולם לא היה לי כזה חזיון אלוקי, ובדיוק אתמול זה קרה, דע לך יעקב, אם הרבש"ע היה מגיע אלי היום בלילה, אם הוא היה מאחר בלילה אחד, כבר לא היית בין החיים. הוא הגיע ממש בשניה האחרונה (ברגע האפס)...

זהו לבן ש'ביקש לעקור את הכל', גם לאחר גילוי אלוקי בחזיון לילה המעמידו על מקומו ומונע ממנו הריגת בני משפחתו הקרובים, לא זו מ'כחי ועוצם ידי', ובשטותו כי רבה מתגאה כאילו עוד יש לאל ידו לעשות משהו נגד רצון ה'.

והרבה עלינו להיזהר שלא להיות כמו לבן... שהרי אין אחד מאיתנו שלא ראה במו עיניו ניסים ונפלאות והיאך הקב"ה מנהל עולמו בהשגחה פרטית ומדוקדקת... ב. הנה כתיב בסוף הפרשה (לא ג) שלבן אמר ליעקב 'אלוקי אברהם ואלוהי נחור ישפטו בינינו אלוהי אביהם' (והוא לשון חול, וכמבואר ברש"י) 'וישבע יעקב בפחד אביו

העניינים, להוכיח ללבן ולכל בני ביתו, ראו ביצר לבן ניסה לנגוב אותי בכל עת ולא עלתה בידו, החליף את משכורתי עשרת מונים ואעפ"כ 'ישראל עושה חיל', כדכתיב (ל מ) 'ויפרוץ האיש מאד מאד ויהי לו צאן רבות ושפחות ועבדים וגמלים וחמורים', וכל כך למה, כי אלוין אבי אלוקי אברהם ופחד יצחק היה לי, וברצות ה' דרכי איש - לא תוכל שום בריה שבטולם להזיק לו ואפילו כמלוא נימה. ומכאן ילמדו כל זרע יעקב את האמונה הטהורה שאין שום בח ביד בן אנוש להזיק לרעהו ולפגוע בו בגופו או בנפשו אם ה' לא ציווהו.

יצחק', והקשה הגה"ח רבי יצחק מתתיהו לוריא זצ"ל (בסוף ספרו 'נחלי אמונה') לאיזה צורך נכתב בתורה אותם דיבורי כפירה של לבן הרשע שהזכיר שם שמים בצירוף שם ע"ז, והלא היה ניתן לכתוב רק 'וישבעו שניהם' ותו לא. ומבאר עפ"י מה דאיתא בספד"ק שאם אירע לאדם לשמוע איזה דיבור של כפירה מרשע - מיד יוציא מפיו דברי אמונה לבטל השפעת דיבורי הרשע ששמע, ואכן יעקב אבינו תיכף בשמעו את דברי לבן הרשע מיד נשבע 'בפחד אביו יצחק', ולשם כך נכתב בתורה מה שאמר לבן הרשע בכדי ללמדנו ארחות חיים ואת המעשה אשר יעשון.

ג. הנה לכל ה'עובר על הסדרא' (מבלי לעיין היטב) נראה שלבן הצליח 'לסדר' את יעקב ולרמותו, כי יעקב אמר 'אעבדך שבע שנים ברחל בתך הקטנה', ולבן 'ניאות' לו ואמר 'טוב תתי אותה לך מתתי אותה לאיש אחר', אבל למעשה... הצליח להכניס לחופה את לאה מבלי ידיעת יעקב. ולכאורה יש מקום לומר שיש יכולת וכח ביד האדם לשקר על השני ולהזיק לו...

אמנם לא כן הוא, אלא המעיין בדברי חז"ל יראה את ה'תמונה' האמיתית באופן אחר לגמרי, כי איתא בחז"ל (תנחומא הקדום ויצא יב, וע' גם בב"ב קכג.) שאכן מתחילה נגזר שלא תנשא לעשו ורחל ליעקב, אלא ש'עיני לאה רכות' מחמת דמעות ששפכה שלא תפול בחלקו של אותו רשע, וגדול כח התפילה לבטל את הנגזר, ולא עוד אלא שנגזר שתנשא לאה ליעקב לפני רחל - 'אמר רבינא, קשה (מלשון חזק) הוא התפילה, שביטלה את הגזירה ולא עוד אלא שקדמתה לאה לאחותה'. והנה יעקב לא ידע אלא שרחל היא בת זוגו, ועל כן סיכם עם לבן על רחל, אכן מן השמים נגזר שלא קודמת, ולזה סיבב הקב"ה מן שמיא והכניס בלבו של לבן חשק ועוז לרמות את יעקב ולהביא לו את לאה, ובכך היה לבן 'שלוחא דרחמנא' להביא לידי גמר את הרצון העליון, שתקדם לאה לרחל. נמצא שלא זו בלבד שלא הצליח לבן לרמות ולהזיק, אלא אדרבה הוא היה ה'שליח' לבצע בפועל את רצון השי"ת.

ו'בכפתור ופרח' יערב לחיך עוד דבר נפלא בעינין זה, כי הנה מבואר ברש"י (פסוק י) כי באמת בלהה (הגדולה) היתה מיועדת להיות שפחת לאה וזלפה הצעירה מיועדת

ומהאי טעמא, כאשר נודע ליעקב ש'הנה היא לאה' כתיב (כט כה) 'ויאמר אל לבן מה זאת עשית לי הלא ברחל עבדתי עמך ולמה רמיתני', ולא כתיב ויחר אף יעקב, אלא רק 'ויאמר' וכידוע ש'אמירה' היא לשון רכה, וכמי ששואל את רעהו מדוע רימה את פלוני אלמוני - ואין הרברים נוגעים אליו כלל, וכל זה, כי האמין באמונה שלימה שלא לבן העומד לפניו מחליף את לאה תחת רחל, אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו עושה זאת, ואין לו שום סיבה לקצוף על לבן כי ה' 'אמר' לו לעשות כן [ועל דרך שנאמר (שמואל ב' טו י) 'ה' אמר לו קלל']^ד, ואם מאת ה' היתה זאת בוודאי הרי זה לטובתו.

לרחל הקטנה - שכך מנהג ליתן שפחה גדולה לגדולה וקטנה לקטנה, אמנם כשהכניס לבן את לאה לחופה במקום רחל רצה לבלבל את יעקב שיחשוב שהיא רחל, על כן שינה מן הסדר ונתן את זלפה הקטנה ללאה הגדולה.

אכן, גם בזה היה לבן ה'שליח' לעשות את רצון השי"ת, כי מתחילה נגזר שתהיה רחל ליעקב, ובכלל זה נגזר שתבוא גם זלפה שפחתה לבית יעקב, וכאשר לאה התפללה - ביטלה את הגזירה מעצמה ונגזר שהיא תבוא תחילה, משא"כ על זלפה נשארה הגזירה כבתחילה שמבין השפחות היא תיכנס ליעקב תחילה, שמא תאמר היאך יתקיים הדבר למעשה, שהרי 'מנהג' לתת את הקטנה לקטנה, על כן א-ל עושה עלילות נתן 'עצה' בלב לבן לרמות את יעקב ולתת את זלפה ללאה, ובכך נתקיים רצון ה' שתבוא זלפה ליעקב תחילה.

כלל הדברים, לבן דימה בנפשו שהוא הרמאי הגדול ביותר, ורימה בכפליים, הכניס את לאה במקום רחל, והביא את זלפה ללאה במקום בלהה - הוא בעל יכולת וחברה'מן, היודע לסדר ענינים, ובאמת כל אותם רמאויות לא היו אלא דרך להביא את רצון ה' לידי מעשה.

וכבר אמרו לפרש את הפסוק (משלי יט כא) 'רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום', ש'המחשבות הרבות אשר בלב האיש' - שהוא מחשב שפעולותיו יגרמו שיהיה כך וכך... אלו המחשבות שבלב איש, הם עצמם יביאו שעצת ה' תקום ותצא לפועל. ד. איתא ב'אמרי פנחס' (שער טהרת המידות אות כט) בשם הרה"ק רבי רפאל מבערשיד זי"ע וז"ל. עצה להנצל מן הכעס להאמין ב'השגחה פרטית' על כל האדם והוא מנהיג הכל לטובתו של אדם... ויאמין באמונה שלימה שהכל לטובתו וממילא לא יכעס על שום אדם.

ה. מעשה היה אצל הגה"צ רבי אשר פריינד זצ"ל שהזמין כמויות אדירות של עופות בכדי לחלקם לעניים (וכידוע כמה גדולים מעשיו בגמילות חסדים, ומ'אשר' שמנה לחמם של דלים ואביונים), ובאותו הזמן לא היו לו מעות לשלם, על כן לוו ממון ודמים בכדי

ובך כתב השל"ה הק' (שער האותיות, אמונה) וזל"ק, וכל מה שיקרה לאדם יאמין שהוא מאתו ית', כגון שפגע בו אדם רע וזלזל ובייש אותו וקללו יקבל באהבה כי ה' אמר לו קלל והוא שלוחו של מקום מפני חטאיו וכו', ככה יתנהג בכל המאורעות הן טובים הן רעים יאמין ויאמר מאת ה' היתה זאת.

לשלם על העופות, בעזהשי"ת הגיע ה'משלוח' ואברכים חשובים העמיסו את העופות בתוך קונטיינער (מכולה) המשמש כ'מקרר', אך היה שם אחד אשר מסיבות שונות שאין כאן המקום לפרטם חרה אפו והלך וניתק את זרם העלקטריק (חשמל) והימים ימי קיץ לוהטים, תוך כמה שעות נדף ריח נורא בכל המקום, ונגלה ה'בראך' (שבר) הגדול, כי כל הכמות הגדולה של העופות הבאישה והוכרחו להשליך את הכל לאשפה... וגם כל הכסף (שלא היה לו) הלך לטמיון...

שמע רבי אשר על אשר אירע, ומיד ביקש מהמשמש (נהג) שיוליכו ברכבו עד היער, שם ציוה על הנהג להמתין עליו, והוא העמיק בגפו למעמקי היער, סקרנותו (נייגאריקייט) של הנהג גברה עד מאד מה מצא לו רבו לעשות שם ודייקא עתה, על כן התקרב אל מקום עמדו, הסתתר ושמע את כל 'שיחתו' לפני ה', ושמע איך שהרא"ש שופך נפשו בקולי קולות, וחוזר על דבריו פעמים רבות עד אין מספר, רבש"ע ס'איז נישט ער ס'איז דו, ס'איז נישט ער ס'איז דו, כאומר, לא מי שניתק את הזרם במו ידיו הוא שקלקל את העופות, והולך לטמיון השקעות של רבבות ואלפים, אלא אתה אבי שבשמים עשית זאת, אח"כ חזר לרכב, ובטרם נסע, אמר, בבקשת מחילה, חזור נא, שכחתי עוד דבר אחד, וחזר למקום אשר עמד שם בתחילה, ואמר ס'איז נישט ער ס'איז דו, יישר כח... כי בוודאי הקב"ה עשה זאת לטובתו, ואם כן 'בדין' הוא שיודה לו על כך...

ו. סיפר הגה"צ רבי שלמה יונגער שליט"א דומ"ץ טהאש בקרית יואל, פעם אחת הוצרכו לסדר אצל הממשלה איזה ענין לטובת המוסדות של טהאש, והביאו עו"ד אל הרבי הרה"ק מטהאש זי"ע, בגשתו אל המלאכה שאל העו"ד את הרבי, הגידה נא, למי שייכים כל המוסדות הללו, אמר הרבי, וואס הייסט, ס'איז דעם אייבערשטנס (מה השאלה, הם של הקב"ה), אמר לו העו"ד, הבנתי, אבל בכל זאת, הגידה נא מי ה'בעל הבית' - ענה הרבי, האייבערשטער, שוב שאל העו"ד (הנכרי) נו, בסדר, אבל אמור נא, כשצריך לעשות החלטות - מי המחליט כאן, ענה הרבי האייבערשטער...

וכל אחד ילמד לעצמו ביי זיין אייגענע מוסדות (ב'מוסדות' הפרטיים שלו, כלומר בענייני חייו הפרטיים) - אם בתורה ותפילה, וכן בגשמיות, ענייני הנהגת ביתו ובכל תהלוכות חייו, שרק הקב"ה בעל הבית, ורק הוא נותן וקובע את ההחלטות, וממילא, לא יעשה מאומה כנגד רצון הבורא שהוא הבעה"ב, וגם לא יבהל מכל נסיון בענייני בין אדם לחברו, כי ידע ויבין שיש כאן בעל הבית והוא זה שעושה ומחליט, לא בני האדם...

כא **באר הפרשה - פרשת ויצא - הילולת בת עין**

יגיע כפי ראה אלוקים - ולא יגיע 'ראשי'
בפרשתן (ל יד), 'ותאמר רחל אל לאה
תני נא לי מדודאי בנך' וכו',
וכתב ה'ספורנו, וז"ל, הודיע שבהיות
כוונת האמהות רצויה לפני האל יתברך
בהשתדלותן בהכנסת הצרות וענין
הדודאים נשמעה תפלתן על זה, כי ראוי
לצדיק שיעשה השתדלות הטבעי האפשר

אצלו להשיג חפצו, ועם זה יתפלל שישיג
התכלית. עכ"ל.
ודבריו הם כלל גדול לכל תהלוכות
החיים, כי כך גזר הקב"ה שיצא
אדם לפעלו ולעבודתו עדי ערב, וביגיע
כפיו יאכל לחם, וכן לעניין שאר צרכיו
שהטיל חיוב על האדם לעשות פעולות
השתדלות להשיגם, אמנם, בר בבר יזכור

אגב אורחא, כשעקר הרבי את דירתו מיורופ (איירופא) לקאנאדא (בשנת תשי"א),
בהגיעו לגבולות קאנאדא נשאל ע"י הפקידים מדוע באת הנה, ומה מעשיך כאן
(כנהוג אצלם לשאול את הבאים בשערי הגבולות), ענה הרבי, וואס הייסט (מה השאלה), אני
עבד ה', ואעשה כאן מה שה' אמר לעשות.

ז. נודע מה דאיתא במדרש (בר"ר סח ב), בשעה שהלך יעקב חרנה במצוות אביו לישא
לו אשה, ובא אליפו בן עשו הרשע ולקח את כל אשר לו, אז אמר יעקב 'מאין
יבוא עזרי' (תהילים קכא א), אליעזר בשעה שהלך להביא את רבקה מה כתיב ביה (לעיל
כד י) 'ויקח העבד עשרה גמלים' וגו', ואני לא נזם אחד ולא צמיד אחד וכו', חזר
ואמר מה אנא מובד סברי מן בריי, חס ושלוש לית אנא מובד סברי מן בריי -] מה
אני מאבד תקוותי מבוראי, חס ושלוש אין אני מאבד תקוותי מבוראי], 'עזרי מעם
ה' (תהילים קכא ב).

ומבאר הגה"ק ה'כתב סופר' זי"ע, כי בתחילה חשב להלך בדרכי האבות שהנהיגו
עצמם בדרך הטבע, שעל כן נטל עמו אליעזר עשרה גמלים מכל טוב אדוניו בידו, ולא
סמכו על הנס, ועל כן כשלקח אליפו ממנו את הכל חשב לעצמו מאין יבוא עזרי, ר"ל,
היאך אשיג את זיווגי הנקרא עזר, וכדכתיב (לעיל ב יח) עזר כנגדו. אך שוב חזר והתבונן,
כי בעצם גם כשהולך בדרך הטבע אי אפשר לו להשיג מאומה אלא אם ה' בעזרו, כי
הכל בידי שמים, והחריצות וההשתדלות הבל ושווא הם, ואצל הבורא ית"ש אין שום
הבדל בין דרך הטבע לחוץ לדרך הטבע, ומי שאמר לשמן וידלק יכול לומר גם לחומץ
שידלוק, אלא שהקב"ה רוצה למעט בנס, על כן ציווה על ההשתדלות, אבל מי שאין
בידו לעשות השתדלות - פטור הוא ממנה, ויכול לסמוך על הקב"ה שיעזור לו גם בלי
עזר מבשר ודם... ועל פי זה מפרש מה שאמר יעקב מה אנא מובד סברי מן בריי באופן
זה, מה אנא - מה 'אני' כשיש לי כל, אם אני מובד סברי מן בריי - מאבד תקוותי
ואיני סומך ובוטח בה' שכל מה שיש לי 'הכל כלא היה'... אם כן גם כשאין לי אין אני
מאבד תקוותי ובטחוני בקוני, ועזרי - הוא ה'עזר כנגדו' מאת ה', גם בלי השתדלות...

את האמונה הטחורה שאי אפשר לו שייכות בין ה'השתדלות' לתוצאה, אלא להשיג מאומה בכוחו ועוצם ידו, ואין שום הכל הוא רק ממתנת שמים".

סיפר הגאון רבי שלום בן ציון פלמן זצ"ל, ששבוע לפני נישואי אחד מצאצאיו נטל הלוואה גדולה מגמ"ח ידוע בעיר, ובצאתו משם נשדד על אתר ע"י שודד בן בליעל, היות והלה ידע שבאותו מקום ישנו גמ"ח המלווה סכומים הגונים מצא לו מקום להזיק ולשדוד את ה'לווים' המסכנים, בבואו הביתה נענה רב"צ ואמר – רימזו לי מן שמיא שיותר אינני צריך לעסוק בהשתדלות להשיג עבור נישואי הבן, ואכן, הישועה באה שלא כטבע כלל.

כעבור תקופה פגש רב"צ את הרב מנקוביץ, ושוחחו יחדיו בענייני אמונה ובטחון, ובתוך הדברים סיפר לו רב"צ את דבר ה'שוד' ואת הלימוד שלמד מכך, שאלו הרב מנקוביץ מדוע למדת כזאת, אולי עדיין חפץ היה הקב"ה בהמשך השתדלותך, הסביר לו רב"צ, שהקב"ה בעצם יכול לעשות הכל - להשפיע על האדם כל השפע מבלי שהאדם יעשה מאומה, אלא שהקב"ה אינו חפץ בהנהגה ניסית וכיו"ב - כי אז תתבטל הבחירה בעוה"ז, ע"כ ציוונו לעסוק ב'השתדלות' ובזה הנס יתלבש בטבע ונסתר הנס, ולא יתבטל הנסיון אלא תשאר הבחירה בידי אדם, אבל כיוון שראיתי שההשתדלות איננה מועילה רק גורמת נזק בוודאי יש להפסיק אותה, ולעסוק רק בבטחון בה'. ואמר רב"צ, באמת יש בידי לחבר ספרים עבי כרס על מעשה ניסים ונפלאות שעשה עמי הקב"ה בהמצאת הוצאות נישואי כל צאצאיי בהרחבה גדולה, ומה טעם איני מוציאם לאור, מחשש ש'הן לא יאמינו לי'...

והוסיף שזה ירושלמי מפורש (תרומות פ"ח ה"ג) שרבי ינאי פחד מנחשים, והיה מניח ארבע כרעי מיטתו בדליים מלאים מים, כי הנחש אינו יכול לעבור ולדלג עליהם, פ"א כשניעור משנתו מצא נחש על מיטתו, מאז ציווה רבי ינאי להסיר הדליים, ואמר עלי לבטוח בה' שישמרני מן המזיקים. ולכאורה יש לתמוה, וכי מעיקרא לא בטח בה', אלא וודאי, כי מתחילה קיים בעצמו חובת ההשתדלות – לשמור עצמו ממזיקים ומרעין בישין, אבל, משראה שממילא אין השתדלותו מועילה, ואין הדליים עוצרים בעד הנחשים, הסיק מכך שאין מבקשים ממנו 'השתדלות' בענין זה ועליו רק לסמוך לבו על ה' האלוקים.

וכמובן שלא באו לגרוע כאן מחובת ההשתדלות, רק להבין ולהשכיל מהותה של השתדלות מהי.

ח. ויתבאר ביותר בדרך משל על דרך הנהוג לערוך 'שפיל' (הצגה), פעמים שיש באותו שפיל 'מושקה' – אברך המתחזה כמושקה מהעיירה, והנה עיקר עיסוקו של מושקה, שהוא שוכר קרעטשמע (אכסניא ובית מרוח) מה'פריץ'... ובוודאי 'בשעת מעשה'

ובך ביאר המהר"ם שיק זי"ע (ד"ה ויצא) במה שאמרו חז"ל (חולין צא:): שיעקב לקח 'מאבני המקום' וישם מראשותיו' (כח יא), התחילו מריבות זו עם זו וכו', מיד עשאן הקב"ה אבן אחת, והו' שנאמר (פסוק יח) 'ויקח את האבן אשר שם מראשותיו'. ומבאר, שבבוא יעקב אבינו לשכב שם נתיירא מחיות רעות וליסמים על כן בטח בה' ובטובו, 'ולא על זו בלבד' שם מבטחו, אלא גם כן השתדל לעשות הצלות מה שהיה בידו, ואלו הם ה'אבנים' כלומר 'אבני יסוד' אשר שם מראשותיו - ושניים המה היסודות שעליהם נשען,

א. השנחת ה', ב. ולאידך, השתדלותו ומעשי ידיו. והחלו 'האבנים' מריבות זו עם זו 'כי הם שניהם צרות' זו לזו, שאי אפשר לבטוח בהקב"ה מחד ומאידך לבטוח במעשי ידיו, 'מיד עשאן הקב"ה אבן אחת', שנתן לו לב להבין שבאמת הכל אחד - כי גם המעשה ידיו יהיה בהשנחת ה'. והיינו, שאכן צריך לעשות השתדלות, אך עם עשייתו ידע שעושה זאת רק מחמת רצון ה' שיעשה מעשה השתדלות אבל לא שיש בוה איזה כח לרחק או לקרב, ולא עוד אלא שעצם עשיית ההשתדלות אף היא נעשית רק

מתנהג האברך כאותו 'מושקה' בכל פרטיה ודקדוקיה, בכל כוחו ונפשו, אבל, הגע בעצמך, אילו יגש אחד מהמשתתפים וישאל את 'מושקה' בתמימות מתי פותחים הקרעטשמע... יענה לו מושקה, וכי אכן נראה לך כי מושקה אנכי, לא מושקה ולא בן מושקה, בעוד שעתיים נגמר ה'שפיל' והנני שב לאיתני - להיות אברך מן השורה כמוני. ואף שבאותה שעה הוא עושה את תפקידו נאמנה בכל הרמ"ח והשס"ה, מ"מ הנו יודע וזוכר היטב שאין זה אלא שפיל ומשחק...

כיו"ב היא חובת ההשתדלות לפרנסה ולשאר צרכי העולם, כי הגם שעל האדם לעשות השתדלות באמת מבלי לזלזל ולהשתמט - כאילו אכן הפרנסה תלויה בהשתדלות זו, אך בד בבד יכיר וידע בבירור שאין זה אלא 'שפיל'... הכל כבר נקבע ונקצב ממעל, אלא שרצונו ית' שנשחק ב'שפיל'... כי כך עלה ברצונו הפשוט.

ט. אחד מחסידי הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זי"ע התאונן בפני רבו כי עליו לעזוב את שערי 'בית המדרש' לעסוק על המחיה ועל הכלכלה, והוא מפחד מהבלבול השורר בשווקים וברחובות, אמר לו הרה"ק, כתיב בפרשתן (כח יא) 'ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו', וברש"י, 'עשאן כמין מרזב סביב לראשו, שירא מפני חיות רעות', ותמוה, וכי שמירה יש בגדר אבנים סביב הראש בלבד, והרי עדיין כל גופו אינו שמור מן החיות והמזיקים, אלא, משל לציפור שנפלה לתוך בוך (ביצה) והחלה לשקוע בה יותר ויותר, כל עוד שכנפיה עדיין לא טבעו, בידה לצאת מהבוץ ע"י כנפיה, ואם גם כנפיה טבעו בתוככי הבוך, כל זמן שראשה מחוץ לבוץ עדיין תוכל לזעוק 'הצלה' ויבואו להושיעה, אבל כשגם הראש נשקע בבוך, אוי לה... ולכן בצאת

ברצון השי"ת, כי אי אפשר לאדם להרים שאין הדברים אמורים כלפי יעקב ח'ו אלא רק בדרך יד או רגל אם לא נגזר בן מלעילא" (פשיטא) הדרש ללמד לדורות עולם את המעשה אשר יעשו).

יעקב אבינו חרנה, לבית לבן הרמאי, נתיירא מפני חיות רעות, וחשש מאד מה מצפה לו שם, על כן עשה 'שמירה מעולה' סביב לראשו, כי כל זמן שהראש לא 'שקע', עדיין אפשר לו לאדם לזעוק לעזרה ולהצלה, אמר לו הרה"ק, כך גם אתה, כשהנך יוצא לעבודת הפרנסה, הזהר על 'ראשך' לכל ישקע בהבלי העולם הזה, ותשמור על ה'אמונה' שבמח, ובזה תנצל מכל הבלבול והרע, ובכל עת ובכל זמן עדיין תהיה מקושר כראוי אל ה' הוא האלוקים.

כבר המליץ הרה"ק ה'אבני נזר' זי"ע (נאות הדשא, דברים מפי השמועה שונות אות ג) בדברי חז"ל (קידושין כט.) האב חייב ללמד את בנו... וי"א אף להשיטו במים, וביארו שכמו השט במים, הרי אף שגופו מונח במים מכל מקום חייב להיות ראשו ממעל - מחוץ למים, כך ילמד האב את בנו, שבכל עת עיסוקו בגופו בענייני גשם, יעסוק בהם רק בגופו, אבל ראשו ומחשבתו יהיו 'מחוץ למים' למעלה, כלפי שמים.

כה אמר הרב החסיד רבי מרדכי יחיאל לוריא זצ"ל, לרמוז בדרך צחות בפסוקים בהם מתנצל יעקב אבינו לפני האימהות שאביהם לבן רימהו עשרת מונים, ובלילה חלמתי אודות העקודים נקודים וברודים... והמעייין בפסוקים יראה שאין כל ענין החלום לכאן, ומספיק היה לו לומר שלבן רימהו עשרת מונים... אלא, כך אמר להם יעקב, כל עוד שעבדתי במשך שעות היום אבל ראשי לא שקע בעבודות הללו, ניחא, אבל כעת שמצאתי עצמי חולם בלילות אודות עקודים נקודים... הרי עלי לברוח מכאן...

י. הנה כבר הבאנו הקושיא הידועה על הנאמר בפרשתן (כח יא) 'ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו, וברש"י, 'עשאן כמין מרזב סביב לראשו, שירא מפני חיות רעות', ותמוה, וכי שמירה יש בגדר אבנים סביב הראש בלבד, והרי עדיין כל גופו אינו שמור מן החיות והמזיקים, אלא נתבאר בספרים, כי לא היה ליעקב אפשרות להניח אבנים כי אם סביב ראשו, ובא ללמדנו יסוד גדול, כי אין דורשים מהאדם רק השתדלות גרידא, ומכיוון שעשה ככל אשר לאל ידו, ממילא יגיעו אליו תוצאות טוב מידי הבורא יתב"ש, וביאור הדבר, כי באמת, גם כאשר מקיים את ההשתדלות במלואה לא היא המביאה את התוצאה - לא ההשתדלות תביא הפרנסה, ולא השמירה ממזיקים תשמור את האדם, רק הקב"ה הוא העושה ויעשה לכל המעשים והתוצאות, א"כ די לו במה שעשה כפי יכלתו, כי ממילא אין ה'תוצאה' שייכת להשתדלות.

שמעתי מאיש צדיק שבא בקשרי שידוכין בשעטומ"צ, כשהוא בונה 'בית שני' (אחר שנתפרדה החבילה ראשונה ונחרב 'בית ראשון' שלהם אצל החתן וגם הכלה, מחמת ה'כלים'

רוצה ה' בעמו - חפץ ה' שיהיו עינינו נשואות אליו
 וביאר הרד"ק (ר"ה לא) שיעקב השיבו 'לא תתן לי שום דבר קצוב בשכרי, אלא יהיה שכרי דרך מקרה וטובה הא-ל כמו שיומין לי'. והיינו שלבן הארמי 'ביקש לעקור את הכל' - לעקור ולהרחיק את יעקב אבינו לך ויאמר יעקב לא תתן לי מאומה וגו',

המשחיתים, ה"י). והנה, בני המשפחה קבלו על עצמם להמציא את כל הוצאות החתונה הכל בכל מכל כל, אמנם, תשלום 'דמי השדכנות' נשאר תלוי באויר... והיה המדובר על סך ח"י אלפי שקלים (כנהוג בקהילתם בזיווג שני), ואיש לא שילם אותם, לאידך החתן שמאד רצה לשלם אותם לא היתה בידו פרוטה לפרטה, השדכן פנה לכאן ולכאן אבל עד מהרה הבין שאין לו אל מי לפנות...

אמנם בהגיע ליל יום החופה נקפו לבו של החתן עד מאד, והחליט לעשות עד כמה שידו משגת, נתיישב וכתב 'מכתב' לשדכן בו הודה לו על השידוך, והוסיף התנצלות ובקשת מחילה על האיחור בתשלום, וכתב לו הנני מצרף כאן את דמי השדכנות. לאחר מ"כ הכניס את המכתב למעטפה, ולא סגר אותה... בהיותו יחידי בביתו פתח פיו בשיח לפני הבורא ב"ה וב"ש, וכה אמר, מחר אכנס לחופה, ועלי לשלם דמי שדכנות, אני את שלי עשיתי - כפי מה שיש ידי עשות, הכנתי את המעטפה והמכתב, עתה, עשה את שלך ושלח לי ח"י אלפים...

משם עלה לבית אביו שליט"א, ובאותו זמן היה אביו עסוק בשיחת טלפון עם אחד מידידיו, ומשראה את בנו אמר לו - נפסיק משיחתנו כי בני אשר היום יום חופתו נכנס הנה, שאל הידיד, איזה יום החופה, והרי כבר זה עידן ועידנים סיימתם להשיא את בניכם, הסביר האב שמדובר מ'פרק שני', נתלהב הידיד ומבלי שנתבקש נענה ואמר, א"כ, הנני מעביר מיד את עזרתי לכבוד החתונה בסך ח"י אלפים... והיה לו מיד למלא את המעטפה ולתיתה בידי השדכן.

הבט וראה כוחה של אמונה פשוטה כשהוא נשען וסומך רק על הקב"ה, כי ה' החיש את ישועתו תיכף ומיד כפי המצטרך לו.

יא. נהוג עלמא כשרוצים להתנות בין איש לרעהו איזה ענין באופן שלא ישתמע לשני פנים, ושלא יחזרו בהם שני הצדדים, אומרים זה לזה 'ברחל בתך הקטנה', ולכאורה דבר פלא הוא, כי הרי יעקב אבינו - הראשון שהתנה 'ברחל בתך הקטנה', ולא עלתה בידו, כי לבן רימהו בכל מיני רמאויות, וי"ל כי אדרבה, זאת רוצים ישראל עם קדושים לרמוז, שכל 'המתנה' יזכור היטב שעם כל 'תנאיו' עדיין אינו מובטח שסוף דבר יהיה כרצונו, כמו שבאמת אירע ל'רחל בתך הקטנה' הראשון, כי אין דבר התלוי בידי אדם אלא ביד ה'.

והנה אנוכי עמך. אמר ושמרני - השיבו ושמרתיך בכל אשר תלך. אמר ושבתו בשלום - השיבו והשיבותיך. (אבל) אמר ונתן לי לחם - ולא השיבו על הפרנסה, כי אמר הקב"ה, אם אני מבטיחו על הלחם, מהו מבקש ממני עוד, לפיכך לא השיבו על הלחם, ע"כ.

מבאן תצא הקריאה לכל בני ישראל באשר הם, תנוח דעתכם מדאגת הפרנסה וכיו"ב, דעו נא כי הקב"ה חפץ בטובתכם וישפיע עליכם כל מיני טובות שבעולם, אין לכם אלא לתלות עיניכם בו, כי אין להקב"ה חפץ אלא בקרבת בניו אליו, ורק משום כך נותן לחם איזה 'מחסור', בכדי שיתפללו לפניו בכל לבם ונפשם, וכאשר המה מכירים בזה ונושאים

מצורו וקונו, כיצד יעשה זאת - מצא לו מכסים, כשתהיה פרנסתו של יעקב בשכר קבוע, אז לא יהיה בהרגשה שפרנסתו תלויה בידי שמים, ולא ירגיש עצמו תלוי בה'. אבל, יעקב אבינו לא אבה לשמוע לו, וענהו שאינו רוצה בשכר קבוע, שהרי בזה יסמוך על 'משכורתו' הקצובה והמסודרת, ויתמקט בטחונו בה', אלא שכרו יהיה תלוי במה שיגזור הבורא מידי יום ביומו מה ילדו הכבשים עקודים נקודים או ברודים, ועי"ז יהיה תלוי בבורא ית' וישא עיניו למרום בכל עת ובכל שעה".

איתא בתנחומא בפרשתן (ויצא ג), אמר רבי ברכיה, בכל מה שתבע (התפלל וביקש) יעקב מן הקב"ה, השיבו. אמר אם יהיה אלוקים עמדי - השיבו

יב. ולדין ייאמר צא נא השדה ושאל את הבריות מה הם אומרות - מהי הברכה שהאדם מן השוק מברך את עצמו, והכל יענוך - לכשיכנס לחשבון הבנק שלהם בכל חודש ביום מסוים בחודש כך וכך מעות אז אדע כי ערבה שנתי, לזה בא יעקב אבינו ומכחישם, כי טובתו וחיותו של אדם כשיזכור בכל עת ויחיה תמיד בהרגשה כי הוא סמוך על שולחן אביו שבשמים - 'שעשה לי, העושה לי כל צרכי...' גם ירוויח בזה, שחיייו יהיו תמיד שלווים ושקטים, שהרי פעמים נופל על האדם הוצאה בלתי צפויה מראש, אם אינו חי אלא על משכורתו הקבועה הרי הוא מאבד עשתונותיו כש'משהו' זז ממקומו, אבל החי על חסדי הבורא מה לו עשרת אלפים ומה לו מאת אלפים - היד ה' תקצר, כי 'לי הזהב ולי הכסף', אין לו אלא לפנות אל אביו שבשמים לבקש מאתו כל הצטרכויותיו והם כבר בדרך לביתו. וללמד גם למי שמשכורתו קבועה לחיות ולדעת שבאמת הוא תלוי בחסדי הבורא יתב"ש בכל חודש מחדש. פעם אמר יהודי לרבו כי הוא מרגיש עצמו תלוש... כי מעבידיו זורקים אותו חדשים לבקרים, ובכל 'שני וחמישי' הוא עובד במקום חדש, פעם ב'קביעות' ופעם כ'ממלא מקום' - ופעמים רבות הנו מסובב בחוסר מעש - ואני אנה בא. א"ל וכי 'תלוש' אתה, מעולם לא ראיתי אדם מחובר כמוך, כי אינך סומך כלל על מעשי ידך אלא הנך מחובר לבורא כל עולם כאשר עיניך תלויות השמימה בכל עת ובכל שעה...

נוראות מצינו ב'כלי יקר' על הפסוק בפרשתן (כח יד) 'והיה זרעך כעפר הארץ ופרצת ימה וקדמה צפונה ונגבה', וז"ל, שאמרו במדרש (עיין מדרש תהלים מד) אין התשועה באה לישראל כי אם בזמן שהם בתכלית השפלות, שנאמר (תהלים מד כו) 'כי שחה לעפר נפשנו' וגו', מה כתיב בתריה - 'קומה עזרתה לנו'. וטעם של דבר שכל זמן שאינן בתכלית השפלות אז אינן תולין בטחונם בה, וחושבים תחבולות להנצל מפח יקוש ע"י תחבולות אנושיות, וע"כ ריחק ה' את האדם ורבה העזובה, כי לא בטחו בתשועת ה', אך כשיראו כי אזלת יד השתדלותם ואין עוזר וסומך, אז עיניהם נשואות אל ה' לקרוא אליו בעת הצר להם וה' שומע, ובאותו זמן התשועה באה דרך בריחה מן הקצה אל הקצה, דהיינו מן תכלית השפלות אל תכלית המעלה. עכ"ל. ובזה מבאר את לשון הכתוב, שבאותו זמן ש'והיה זרעך כעפר הארץ' ושחה לעפר נפשם יתקיים בהם ופרצת, 'רצה לומר יעלה הפורץ לפניהם להעלותם אל גרם המעלה', והיינו משום שיתלו עיניהם בהקב"ה מתוך ההכרה שרק הוא אדון המושיע. נמצינו למדים, המשכיל יתלה מתחילה את עיניו אך ורק באביו שבשמים וממילא לא יצטרך לבוא לדי שפלות כלל.

וכבר אמרו בדרך צחות, אולי לכן מקבלים אותם השכירים מדי חודש 'תלוש משכורת' (Paycheck), לרמז שעי"ז אפשר ח"ו להיות 'תלוש' מאמונתו בהקב"ה, אם ח"ו יתחיל לסמוך על ה'תלוש' הקבוע שיבוא בעתו ובזמנו. ובוודאי אין כוונת הדברים לומר שיעזוב האדם את מקום קביעותו.. אלא ללמד שתמיד יהא מחובר אל הקב"ה ואל יסתמך על ה'תלוש' כי אין לך תלוש גדול מזה.

היה הגרי"ז מבריסק זי"ע נוהג לומר, לא ידעתי מנין לעשיר 'לחם לאכול ובגד ללבוש', בשלמא העני מרגיש לרוב עניותו ומחסורו שהוא תלוי ביד ה', ומתפלל אל ה' בהרגשה שאין לו על מי להישען אלא על אביו שבשמים וישמע א-ל ויענהו. אבל העשיר המתהלל בעשרו, וכלל איננו מרגיש שהנו תלוי ביד ה', ואף אם ישפוך שיח תפילה על הפרנסה אין זו תפילה הבאה מתוך הרגשת הלב... אם כן מניין יש לו כל צורכו. ואמר הגרי"ז שזו קושיא עצומה שאין עליה תשובה.

אלא, שהרה"ק מסוקולוב זי"ע ביאר, כי אמרו חז"ל (קה"ר א יג) 'יש לו מנה, רוצה מאתיים' נמצא שאף העשיר מרגיש תמיד 'חסר' ותלוי ביד ה', ואף אם יש לו ממון רב, מכל מקום לעולם אין נפשו שבעה, ותמיד ירעב לעוד ועוד מעות, נמצא שגם הוא 'מרגיש חסר' ותולה עצמו בה', שפיר הוי תפילתו תפילה.

אליו עיניהם בתפילה ובאמונה, בוודאי ימלא מחסורם בכל מיני ישועות והשפעות טובות".

ה'באר מים חיים' ז"ע, הנה 'אלוקים' רומז בידוע למידת הדין, וכך אמרה תורה, אסף אלוקים - כל הדינים נאספים ומסתלקים, ע"י את חרפתי - כשאדם עובר חרפה ובושה¹, מכאן ילמד האדם, לשמוח בכל דבר בושה ובזיון, כי בזה מתבטלים כמה וכמה דינים וייסורים מעליו², עד שהיה ראוי לו לשגר דורונות למבזים אותו³.

את חרפתי - הנעלבים ואינם עולכים והמעבירים על מידותיהם

בפרשתו (ל כג), 'ותאמר אסף אלוקים את חרפתי, ופירש הרה"ק

יג. כתב רבי אברהם בן הרמב"ם, וז"ל, וישמע אליה אלוקים מורה שלא נתיאשה מן הרחמים, אלא היתה דבוקה בבטחון מתפללת בלי הפסק ומבקשת בן, עכ"ל.

והנה, ידוע כי אף לאה אמנו הייתה עקרה עפ"י דרך הטבע (עיי' ספורנו כט לא), והטעם שזכתה לפרי בטן על פני רחל אחותה, כי רחל אמנו ידעה ש'ויאהב גם את רחל מלאה', וידעה שיש לה בעל רבי וגדול בישראל המחבבה, ממילא סמכה עצמה על כוחו של יעקב אבינו, ומשסמכה על בשר ודם עצר ה' את רחמה עוד ולא ילדה. אך לאה אמנו ידעה היטב שאין לה מה לבטוח על יעקב אבינו, על כן השליכה את כל מבטחה על הקב"ה ומיד נפקדה בזש"ק. ואף רחל כאשר לא סמכה על יעקב אלא התפללה בעצמה זכתה להיוושע, וכמו שכתב הרמב"ן (ד"ה הבה לי) וז"ל, והנה הצדקת בראותה שלא תוכל להיסמך על תפילת יעקב, שבה להתפלל על עצמה, אל שומע צעקה, וזהו 'וישמע אליה אלוקים' (כיו"ב כתב המלבי"ם על חנה בשמואל א א, עיי"ש).

עוד בכח התפילה כתב הרמב"ן (בענין הדודאים שיש שכתבו שיש בהם סגולה או רפואה וכיו"ב) וז"ל, כי בתפלה נפקדה רחל לא בדרך הרפואות.

יד. לפני כמה שנים סיפר לי 'עסקן' ידוע שליט"א הפועל גדולות ונצורות לטובת משפחות השרויות במצוקה, בחוסר הפרנסה וכהנה, באחד הימים התקשר אליו אברך, ושפך עליו 'קיתון של רותחין' - מדוע אינו עושה מאומה לרווחת אביו שליט"א הסובל נוראות מחרפת רעב ומחובות עצומים הרבוצים על כתפיו, הלה ביזהו כאחד הריקים שהוא גנב ושקרן, כי בכל קצווי תבל הוא מפרסם על גודל מפעליו להחיות עם רב, ובאמת הוא נוטל את כל הממון הרב לכיסיו... ומתפרנס משוד עניים מאנקת אביונים. העסקן ניסה לקיים 'והייתם נקיים' והחל להצטדק ולהוכיח לו באותות ובמופתים כמה טירחות טרח ונתייגע בעבור משפחתו במחצית השנה האחרונה, ואפילו בחודש האחרון השיג עבור אביו סכום נכבד של \$ 5,000 טבין ותקילין. ברם, זה המחרף ומגדף נשאר בשלו, ומענה בפיו, שאותם \$ 5,000 לא הגיעו מהעסקן,

ובן כתב הרה"ק ה'בת עין' זי"ע בענין לבאר, היאך יכול להיות כדבר הזה זה (פר' בלק בר"ה ועתה נבוא אל הביאור), שבלעם, שהיה רשע מופלג זכה לחיות

ולא היה אלא 'שליח' להעביר את הכסף... העסקן ראה עם מי יש לו 'עסק ושטנה', החליט להיות מ'השומעים חרפתם ואינם משיבים ועונים', קיבל את הדין באהבה. והנה, 'נאמן בעל מלאכתך שישלם לך שכר' - באותו היום פנו אליו שני גבירים שזה זמן רב הוא עומד עמם ב'דין ודברים' שירימו את נדבתם לטובת מפעלות החסד והצדקה, הראשון התקשר לבשר לו שקיבל על עצמו לתת 2,000 \$ מדי חודש בחדשו, ואילו השני הודיע על נדבתו בסך 1,800 \$ בכל חודש, חישב ומצא כי במשך השנה הבאה תעלה תרומתם לסך 45,600 \$ טבין ותקילין. הוסיף העסקן ואמר, מי יתן לי עוד מנת גידופין ובזיונות כמו שהיה לי בנקורו של יום בכדי שאקבל תמורתם עוד ארבעים חמש אלף... כי אכן גדול כוחם של בזיונות להמתיק כל הדינים ולהחיש שפע ברכה והצלחה. טו. הרה"ק רבי מנחם מענדל מפרימישלאן זי"ע ערך פעם סעודת הודאה גדולה, ומשנשאל 'הודאה' מה זה עושה, הרי לא חולי ולא נס אחר היה כאן, הסביר להם הרבי שיש לו בקבלה מאבותיו הקדושים, שאם נגזר על אדם חולי מסוכן - ויש לו זכות עצמו או זכות אבות, ממירין לו את החולי לבזיונות ובושות, והנה היום ביזה אותי מאן דהו בבושות נוראות עד עמקי הנפש, נמצא שניצלתי על ידי זה מחולי ומכאוב, על כן עלי לעשות סעודת הודאה, ככל חולה שנתרפא מחוליו, כי אינני שונה ממנו, ואדרבה ביותר מוטל עלי החיוב להודות, שלא רק שנתרפאתי מחוליי, אלא ניצלתי שלא חליתי כלל.

לפי זה אמרו, שהמבייש את חבריו ומנע ממנו 'חולי', הריהו כרופא גדול - שמרפא את האדם בלא שום כאב וייסורי הגוף, אולם עליו נאמר (קידושין פב.) 'טוב שברופאים לגיהנום'. וכמו שאמרו חז"ל (ב"מ נט.) 'המבזה את חברו ברבים אין לו חלק לעולם הבא'.

כתב ה'אבן עזרא' בפרשתו על הכתוב אסף אלוקים את חרפתי, ש'אסף' הכוונה שכביכול הקב"ה קיבץ ואסף את כל החרפות והעגמ"נ שהיו מנת חלקה במשך כל השנים, ובזכות כולם יחדיו זכתה לישועתה. וז"ל, ואחרים אמרו, כי ה' ראה החרפות שהיו הנשים מחרפות אותי בעבור היותי עקרה, וכאילו נאספו ונתחברו אצל ה', עכ"ל.

טז. ידוע שהרה"ק רבי שלום'קה מזוועהיל זי"ע היה מרבה לפעול ישועות ע"י 'שוב' - טבילה במקווה, סיפורי מופת רבים מתהלכים אודות פעולותיו הנשגבות

בפני מלאך אלוקים, אלא, מפני שנחל לחלקו ביזיון בזיונות מתוך ה'דין ודברים' שהיה לו עם אתנו (סנהדרין קה: ועיי"ש), ואחר בזיונות כאלו, אפשר אף לטמא בבלעם לראות במו עיניו - מלאך אלוקים.

על פי זה מסביר, מדוע לא הסכים הבורא שילך עם השרים ששלח בלק בפעם ראשונה, ורק לאחר שהוסיף בלק לשלוח 'שרים רבים ונכבדים מאלה' (במדבר כב טו) הסכים לו שילך עמם - כי רצה הבורא להראותו את המלאך, ובכדי שיהא ראוי לכך - הוכרח שהאתון תביישנו בפני השרים, והרי הבושה תגדל

כאשר יתבייש בפני שרים נכבדים יותר, ורק כך יהיה ראוי לראות 'מלאך', ובוה מבואר, היאך אפשר שפי טמא כשל בלעם יברך את עם ישראל, בניו הקדושים של המקום, אלא שע"י הבושה נתקן במעט, והוכשר אותו רשע לברך את עמו ישראל.

לדין יאמר, אם בלעם המשווק ומתועב, היה בידו לראות מלאכים במו עיניו, ואף לברך את בני ישראל אחר שנתבזה, קל וחומר לדין שבידינו 'לראות מלאכים' ולפעול 'ברכות' וישועות למעלה מדרך הטבע לאחר שבאה עלינו בוששה,

בטבילותיו במקווה. פעם אירע שנכנס הרבי למקוה והחל פושט ומניח בגדיו ליד בגדיו (ההדורים) של יהודי מתושבי חו"ל (ארה"ב) שלא הכיר את הרבי, באותה שעה היה היהודי בבור הטבילה, משיצא ה'אורח' מהטבילה גער ברבי וכי את ה'שמאטעס' (סמרטוטים) שלך באת להניח בסמוך ל'בגדיי' - כי בגדיו של הרבי היו ישנים ולא הדורים כלל, ובזה תפס את בגדי הרבי וזרקם לארבע רוחות השמים... כמובן שהרבי לא הוציא הגה מפיו, ובדומיה שב לחזר אחר בגדיו... בצאתו מהמקווה נענה ואמר למשמשו הגה"ח רבי אליהו ראטה זצ"ל, היום פעלנו (אותות ומופתים) ע"י הבושות והבזיונות הרבה יותר ממה שפעלנו בטבילה עצמה...

יז. וכבר אמרו, שפעמים עומד לו אברך בתחילת התפילה, ובד בבד עם תחילתו באמירת 'ידיד נפש' נראה לו כי כבר תפס את כל ה'מלאכים' בידו, ובו ברגע הגיע מאן דהו וביישו בבושות נוראות, אזי ירגיש כי כל המלאכים התעופפו ופרחו להם מידו, אבל ה'בת עין' מכחישו באמרו, אדרבה, עתה נעשית ראוי לראות מלאכים...

יח. ואין הדברים אמורים דווקא אם 'זכה' לבושה גדולה, אלא אפילו בושה 'קטנה' ממתקת מעליו דינים וממשיכה עליו רחמים, וכדאיתא בגמ' (ב"ק עט:): לבאר הטעם שגנב ומכר שה משלם ארבעה ואילו גונב שור משלם חמשה, 'אמר רבן יוחנן בן זכאי, בא וראה כמה גדול כבוד הבריות, שור שהלך ברגליו חמשה, שה שהרכיבו על ככתפיו ארבעה', וברש"י, שה שהרכיבו הגנב על כתפו וזלזל את עצמו בו לפיכך הקיל הקב"ה עליו בתשלומין', והנה בימים ההם היו רגילים לראות 'מראות' כגון דא,

באר הפרשה - פרשת ויצא - הילולת בת עין לא

אמרו (ג'סין לו): 'הנעלבין ואינן עולבים שומעין חרפתן ואין משיבין וכו' עליהן הכתוב אומר (שופטים ה לא) ואוהביו כצאת השמש בגבורתו'. וטעם הדבר מובא בספרים, כי מצד טבע האדם הרי הוא 'מוכרח' להשיב ולענות, וזה ששותק הרי הוא שובר את טבעו ומעביר על מידותיו, וכבר אמרו חז"ל (ר"ה יז) 'כל המעביר על מידותיו מעבירין לו על כל פשעיו, שנאמר (פיכה ז יח) 'נושא עון ועובר על פשע' י, למי נושא עון למי שעובר על פשע', וכשם שהוא שינה מדרכי הטבע כך מתעורר רחמים כנגדו בשמים ממעל להושיעו גם בדברים שהם מחוץ לדרך הטבע'.

כי הרי כל חד וחד מאתנו אינו במדרגת הרשע כבלעם, על כן, מי אשר באה לידו בושא ובזיון, לא יחרף את המבייש, אלא ישמח ויגיל על ה'זכיה' שזיכוהו מן השמים, לברך את ישראל עם קרובו, להשפיע עליהם שלום טובה וברכה חיים חן וחסד (ואף על עצמו כמובן).

ומלבד עצם הבזיונות אשר המה מכפרים וממתיקים את הדין מחמת הצער הגדול שיש לו, הרי מעלה נוספת יש לאדם המתבייש כאשר שותק ונאלם דומייה ואינו משיב למחרפהו, וכמו שאמרו חז"ל (חולין פט.) אין העולם מתקיים אלא על מי שבולם פיו בשעת מריבה. עוד

כנשיאת שה על הכתפיים ואין בזה כ"כ בזיון, ומ"מ גם 'בזיון' כזה מבטל דינים מעליו ומוריד מחומר העונש.

יט. מסופר על הרה"ק רבי גדליה משה מזוועהיל זי"ע כי בתחילת שבתו על כסא אביו הרה"ק רבי שלומ'קה זי"ע לא קיבל 'קוויטלעך' (פתקאות ובהם 'הזכרת שמות' לבקשת רחמי שמים), באמרו, אבי היה 'צדיק יסוד עולם', והיה במדרגה הראויה לקבל פתקאות, אך 'מה אני' כי אקבל פתקאות. באחת השבתות אחר תפילת ליל שבת אמר הרבי אל מתפללי בית מדרשו, למחר יתפללו כאן בשעה שבע ומחצה (במקום הזמן הקבוע - בשעה שמונה), ויקם מאן דהו ויזעק עליו, 'מי שמך לאיש' לשנות את זמן התפילה, מעולם התפללו כאן בשמונה ומה לך כי באת לבלבל את סדרי המקום, הקשיב הרבי לכל דבריו ונענה בענווה, אכן צודקים דבריך, מבטל אני את דעתי וישאר זמן התפילה על מכונו. בבקרו של יום ראשון שלאחר השבת, קרא רבי גדליה משה למשמשו הגה"ח ר' אליהו ראטה זצ"ל ואמר לו הגש לי 'קוויטעל', והסביר, אבי קרא קוויטלעך בהיותו צדיק יסוד עולם, אני אינני במדריגה זו אבל הנני 'מעביר על מידותי', והמעביר על מידותיו כמוהו כצדיק יסוד עולם, לכן יש בידי לקרוא פתקאות דרחמי.

כ. עובדא נוראה בהאי עניינא מסופר על האי צדיק קדוש ה'בבא סאלי' זי"ע, אשר היה נוהג לעלות מביתו שבנתיבות לעיה"ק ירושלים בכל ליל ראש חודש, שם היה עורך סדר תפילה מיוחד, ולאחר מכן ערך סעודת ר"ח ברוב עם, באריכות

והרחבה כדרכו בקודש, כשאת כל צרכי הסעודה היתה הרבנית מכינה בבית, את הכל צררו בצרורות והעלו על גבי הרכב של הרב, עלו ירושלימה וערכו את כל ה'סדר'. והנה אירע בער"ח אחה"צ כשהכל כבר היה מוכן ומזומן לצאת לדרך, כל האוכל היה על גג הרכב וגם הרב כבר כמעט שיצא מבית, ולפתע הופיע איזה 'אורח', וביקש לקבל 'ברכה' מהרב, נענו המשמשים, מצטערים, אבל בערב ר"ח אין קבלת קהל, הרב צריך ליסע לירושלים, החל היהודי להתחנן על נפשו, כי הוא בא הנה לנתיבות שבדרומה של ארה"ק מביתו שבחיפה אשר בצפון ארה"ק, וכבר מלפנות הבוקר הנו מתגלגל על הדרכים, עובר מאוטובוס לאוטובוס, וכבר כמעט שקעה חמה, תנו לי מינו"ט (דקה) אחד עם הרב - ברכה קצרה.

נכמרו רחמי המשמשים והכניסוהו אל הרב, משנכנס פרץ האיש בבכי תמרורים, וכה אמר לפניי הבבא סאלי - כך וכך שנים עברו מנישואיי ועדיין לא זכיתי לזש"ק, ואני אנה בא. אנא יברכני הרב, באתי הנה מחיפה...

הרב שכבר היה מוכן לצאת לדרך, עזב הכל, ואמר ליהודי, שב בבקשה, וביקש מהרבנית להביא 'מנה ראשונה' מתוך כל המאכלים המוכנים למטה על גג הרכב, בקשה זו היתה לפליאה בעיני הרבנית והמשמשים, אבל אם הרב מבקש עושים כמצוותו, הרב נטל ידיו לסעודה יחד עם האורח, ונתיישב בשלווה מופלגת משל אין דבר בעולם מלבד האורח והסעודה... והגם שהמשמשים היו בטוחים שבעוד כמה דק' הרב יברך ברכהמ"ז וחסתל כל הפרשיה ה'סתומה' הזאת, אבל לא, הרב החל לשוחח עם האורח על דא ועל הא, ומשם הגיע לדבר עמו על מצבו, האם ניסה סגולות או פעולות, והאיש עונה, אין סגולה בעולם או קבר של צדיק שלא פקדתי וניסיתי... הרב המשיך בשירה וזמרה, ובלימוד משניות כהרגלו בסעודות, המה ראו כן תמהו וכי הרב 'שכח' שיש יהודים הממתינים עליו בעיה"ק ירושלים...

המשך הסעודה היה באריכות, אבל אנו לא נאריך בתיאורים, רק זאת נגיד, שהרב ביקש גם את המנה השניה וגם את הליפתן (קאמפאט) ולא פסק מלדבר עם האיש, לשיר ולזמר, לעסוק במשניות וחוזר חלילה...

אחר גמר הסעודה קם הבבא סאלי, בירכו בחמימות, לשנה הבאה תחבוק בן זכר ואז פטרו לשלום, והחל למהר במהירות עצומה ומופלגת לעלות לירושלים. הרב שהרגיש בתמיהתם ופליאתם - מה היה כאן, מי היה, אולי אליהו הנביא וכו', פתח פיו בדרכם לירושלים וכה אמר, הנה אסביר לכם, יהודי זה בא ממרחקים, אבל למעשה ראיתי שאין כל דרך בדרך הטבע שיוליד, מצד הטבע עליו להשאר ערירי, בקשתי מהקב"ה שיאיר לי כיצד אוכל להגיע לישועתו, ואכן האיר ה' עיני, כי ישנו מפתח אחד שיכול לפתוח את כל השערים ולבטל את מידת הדין, המפתח הוא העברה על המידות, וחשבתי לעצמי איך אגרום כאן 'מעביר על המידות', על כן

כיוצא בדבר ייאמר, כאשר האדם מוותר שלעולם לא יפסיד^א, ובעיניו יראה כמה משלו בבדי להיטיב לאחרים שכל השערים נפתחים לישועתו, ואף אם נראה בהשקפה ראשונה ש'הפסיד' מחמת וותרנותו, אך מילתא דפשיטא היא ומעשה אימהות סימן לבנים, שהנה מצינו בללא שקורם שנולדה דינה

החלטתי לעשות מעשה, דייקא עתה כשעורי בוער בקרבי, הכל מוכן ומזומן ליסע לירושלים, צרכי הסעודה מוכנים, הנהג כבר מצפצף, אנו נתנהג כעת בשלווה, אתיישב עמו לסעודה כלא היה, אכילה שתיה וזמרה, והיה כאן נסיון גדול של העברה על המידות (של הרב ושל בני הבית גם יחד), וכולכם התנהגו ברוגע, אף אחד לא הגיב, שתיקתכם והבלגתכם ללא עצבים וכעס גרמה לשעת רצון גדולה בשמים, אשר כל מה שאבקש באותו רגע יתקבל, בקשתי על כך ואכן נתקבלה התפילה.

פשיטא ואין צריך לומר שרק לצדיק כמותו היה מותר להכניס אחרים ואת עצמו לידי נסיון של המעביר על מידותיו ומי יעמוד בסוד קדושים, אבל אנו, עכ"פ, כשנקלע לידנו נסיון, הבה נשכיל לנצל את המתנה משמיא, לשתוק ולהמשיך עלינו ועל בנינו עת רצון נפלא של קריעת גזר דין ולישועות גדולות למעלה מכל טבע.

כא. עובדא נפלאה מספר הגה"ח רבי מאיר צוויבל שליט"א, אחד מנדיבי העם מעיר לאס אנדז'לעס ערך בר מצוה לבנו במוצאי שב"ק, ומדין 'זריזין מקדימים' החל את השמחה כבר בשב"ק, כשהוא עורך 'שבת התועודות' לקרוביו, בני המשפחה וידידים הקרובים אליו ביותר וכו' לרגל השמחה. ואכן, כל מהלך השבת היה באופן נעלה מרומם כדרך בעלי בתים חשובים ד... והנה בתפילת שחרית ניגש לפני העמוד חזן ידוע ומפורסם שהובא במיוחד להשתתף בשבת בליווי מקהלה מפורסמת, שסלסלו בקולם לשמחת הקהל, ובגין כך ומחמת ריבוי ה'הוספות' בקריאת התורה לכבוד האורחים התארכה התפילה יתר על המידה.

אחד האורחים ושמו רבי שמעיה, שהיה גיסו של בעל השמחה, והוא בעצמו בעל בעמיו, ישב בחוסר סבלנות... כי לא הורגל לקדש בצפרא דשבתא בשעה מאוחרת כל כך, אמנם, אחד מהמסובים שישב לצידו וראה איך שמרגע לרגע מאבד את סבלנותו יותר ויותר, נענה אליו ואמר לו, רבי שמעיה, שבו בסבלנות, כי 'עוד היום גדול לא עת האסף'... עוד יארך עוד זמן רב עד גמר התפילה, כי המנהג בכאן שחתן הבר המצוה דורש את דרשתו אחר קריאת התורה, ובר מן דין שמעתי שיש כאן 'ראש ישיבה' חשוב שבא מארה"ק והוא עומד לשאת דבריו לכבוד השמחה – ולמעשה ימשך עוד שעה ארוכה עד שיקדשו על הכוס, לא נשא הדבר חן בעיני ר"ש, ולפי תומו הפטיר מבלי מתכוון הנני מוכן לשלם עשרת אלפים דאללער (דולר)

באר הפרשה - פרשת ויצא - הילולת בת עין

למי שיגש מיד אחר קריאת התורה ויגיד קדיש השייך לפני מוסף... (כי אין עשרת אלפים שווים בעיניו כנגד רעבונו כעת).

והנה לתפילת מוסף ייחד בעל השמחה בעל תפילה מומחה ששמו רבי פייבל רייזמאן, ומאחר שבעל השמחה 'שכח' להודיע לו 'מנהג המקום' מהו (דרשת הבר מצווה), על כן פתח לפי תומו מיד אחרי 'חדש ימינו כקדם' - 'יתגדל ויתקדש שמיא רבא'... כמובן שמיד היסו והשתיקו אותו, כי עתה 'עת דרשה' היא לנו...

באותו שעה קרץ בעיניו אחד מחבריו של רבי שמעיה לעומת רבי שמעיה, כאומר, זכור נא מה שהבטחת, הנה עתה עליך לשלם לרבי פייבל סך עשרת אלפי דאללער, שהרי הוא אמר קדיש מיד אחר קריאת התורה... במוצש"ק התיישב ר"ש בדעתו, וחשב, הרי אמרתי - ועלי לקיים מוצא שפתיך תשמור, והגם שכוונתי היתה שיתפללו מוסף, לא שיאמר קדיש וישתיקו אותו ואז הוא ישתוק, אבל עדיין מהיות טוב עלי לצאת ידי חובה. וממחשבה למעשה, ניגש אל רבי פייבל, ותחב בידו טשעק של עשרת אלפים דאללער, רבי פייבל פקח עיניים תמהות - ואמר לו, ממילא אם היית נותן לי מאה מאתיים כהכרת הטוב על הנאתך מהתפילה, ניחא. אבל עשרת אלפים מאי האי, אלא ככל הנראה טעיתם באדרעס (כתובת), ענה לו ר"ש, לא ולא, וסיפר לו כל דבר המעשה, שרצה כבר לגמור התפילה וכו'.

בגמר הסיפור ראה ר' שמעיה שר' פייבל משתהה ומתרגש עד שכמעט אינו יכול לדבר, ואמר לו אתה סיפרת לי את המעשה שלך, ואני אספר לך את סיפורי, ואז תדע בבירור מדוע נתת לי עתה טשעק גדול כזה, כי זה לפני כמה שבועות השתתפתי בחתונה של אחד מידידי, ולתדהמתי ותדהמת כל הקהל ראינו, שהקהל מתיישבים לסעודת המצוה, והם ממתינים למלצרים $W \neq$ ע) שיחלקו את המנות, ואילו המה אינם נכנסים לאולם, וכבר עברו כעשרים מינו"ט (דקות) ואחד מהם לא נכנס. אי לכך החלטתי, אם הם אינם באים אלינו, אני אגש אליהם, נכנסתי למטבח לברר מה אירע. הסביר לי האחראי, יש כאן כלל ברזל, אין מוציאים את האוכל עד שהמחותנים משלמים חלקם עד הפרוטה האחרונה), והיום הזה - המחותן דנן לא שילם את חלקו, והבנתי מה המצב כאן... ומה יהיה כאן, בושות ובזיונות... לא חשבתי פעמיים, הוצאתי מכיסי את הקרעדיט קארד (כרטיס אשראי), ואמרתי למנהל, אל תעצור מאומה, קח מכאן את כל הנצרך, ומיד יחלקו את הסעודה, ואכן הלה נכנס לאפיס (משרד) שלו, והכל בא על מקומו בשלום.

ויהי ממחרת, בדקתי כמה הורידו מהקארד (כרטיס) שלי ולחרדתי מצאתי שמדובר בעשרת אלפים כיכר כסף (דולר)... אני לתומי חשבתי שהתשלום יהיה לכל היותר ג' אלפים... מה אומר ומה אדבר, איני נגיד ולא בן נגיד, ולא ידעתי מהיכן אשלם סכום זה, אך לא התחרטתי על מה שעשיתי, ידעתי שהצלתי את המחותן מבזיונות נוראיים

גם ברחל מצינו כזאת שהיא וזויתה ללאה ומסרה לה את הסימנים, ובזאת 'הפסידה' להיות אשתו היחידה של יעקב אבינו, וכל הרואה יאמר, שלולא וזויתנות זו היתה זוכה להעמיד כל י"ב שבטי י-ה, והפסידה לעצמה עשר שבטים שנוולדו מאחורות. אמנם לאמיתו של דבר, וזויתנות זו אין בה הפסד אלא בולה רווח, שהרי היתה רחל עקרה, והזכות שעמדה לה להיוושע ולהיפקד היא החסד והזויתנות שעשתה עם לאה במסירת הסימנים^כ (בשם הגאון רבי אליהו בער וואכספויגעל זצ"ל).

התפללה שיהפך לנקיבה כדי שלא ייגרע חלקה של רחל מאחת השפחות ויהא לה לפחות שני בנים, ואכן נעשה נס ונהפך לנקבה ונולדה דינה, ובעיני בשר נדמה שלאה הפסידה אחד מ"ב השבטים לטובת רחל, אמנם בסופו של דבר גילו לנו חז"ל שמדינה נולדה 'אסנת' שנישאת ליוסף וממנה יצאו מנשה ואפרים שאף הם בכלל השבטים 'וכראובן' ושמעון יהיו לי, עתה בואו חשבון, לאה וזויתה על בן אחד וקיבלה תמורת זאת שני בנים.

ביום שמחתו, וקווייתי לישועת ה', ועתה הנני רואה שקיבלתי משמים את כל הסכום עד הסענט האחרון... חושבנא דדין כחושבנא דדין... ומשמים הכניסו בפיכם (של רבי שמעיה) 'שגעון' להכריז שתתנו עשרת אלפים לבעל התפילה, וגם משמים שלחו את רבי פייבל לעמוד, ממש נפלאות ההשגחה העליונה, והכל לגמול טוב עם גומל חסדים, כי אין אדם מפסיד מעשיית טוב וחסד.

כב. שמעתי מ'בעל העובדא' אחד מ'זקני ת"ח' שליט"א, אשר אמו ואחותה התענו תחת ידי הרשעים בשנות ה'מלחמה', ומתוך אותה מסכת עינויים נגרם לאחותה שתשאר 'עקרה' כל ימיה, ויהי ככלות המלחמה, נפרדו דרכי האחיות, אמו עלתה לארץ הקודש שם הקימה ביתה, ולעומתה אחותה ה'חלשה' שלא היה בידה היכולת להקים בית בישראל היגרה לארה"ב. במהלך השנים נולדו לאמו בנים בזה אחר זה, וכאשר ילדה את בנה השלישי, הלוא הוא 'מרא דעובדא' חשבה לעצמה, הנה ב"ה זכיתי לפרי בטן, ואילו אחותי נשארה יחידה ובודדה בעולמה בלי שום משפחה, על כן אתן לה את בני זה, היא תגדלנו ותהיה לו כאם, והוא יהיה לה למשיב נפש. והנה, לדאבון לב במרוצת השנים עזבו כל צאצאיה מדרך הישר ל"ע, ורק אותו בן שנשלח לארה"ב כ'חסד' עם האחיות נשאר בדרכי אבות, וכלשונו של בעל המעשה, שהוא הבן היחיד שאומר 'קדיש' אחר אמו... ללמדנו שמעולם אין אדם מפסיד מעשיית חסד עם הזולת, ולא עוד אלא שבמעשה זה גופא הרי הוא גומל טוב לעצמו. **כג.** ויש להוסיף עוד, שהנה רחל נתנה את שפחתה בלהה ליעקב באומרה 'ואבנה גם אנכי ממנה' (ל ג), וכתב ה'כלי יקר' (לעיל יז טו) 'לדעת חכמי הקבלה יש באות ה"א כח התולדה כמ"ש (להלן מז כג) 'הא לכם זרע...', וזהו טעם לשני ההי"ן של

באר הפרשה - פרשת ויצא - הילולת בת עין

שמרני כאישון בת עין - לקראת יומא דהילולא ביומא דהילולא דיליה^ה שרוחו הגדולה
קדישא של הרה"ק ה'בת עין' זי"ע מרחפת ומסוככת בכנפיה להחיש ישועה
אמרו חז"ל (תולדן ז): גדולים צדיקים לדופקים על שערי רחמים^י. וכדאיתא
במיתתן יותר מבחייה^י, ובפרט מהרה"ק ה'ישמח ישראל' זי"ע (מאורן של

בלהה', שהרי בשם 'רחל' אין כלל את האות ה', ולכן היה חסר לה בכח התולדה, ואילו בבלהה יש שתי ה', אחת לה ואחת לרחל. והרי מתחילה לא הייתה 'בלהה' שפחת רחל אלא 'זלפה' הייתה שפחתה, ואילו בלהה היתה שפחת לאה, רק, כשהכניס לבן את לאה לחופה תחת רחל נתן לה את זלפה לשפחה לבלבל את יעקב (שיראה את זלפה שפחת רחל כרוכה אחרי ה'כלה') וממילא העביר את בלהה לרחל, וכמפורש ברש"י (י). ומעתה, אילו רחל היתה עומדת על שלה ולא נותנת את הסימנים אזי לא היה מצליח לבן במזימתו והייתה חוזרת זלפה לרחל, ושוב לא היתה יכולה בלהה לתת ה' אחת משמה לרחל.

כד. מעשה שקבלנו ממכירי בעל המעשה, וז"ל, מעשה ב'קבלן' יהודי שומר תורה ומצוות, שקיבל באחד הימים מכתב ממשרדי 'מס הכנסה', בו נכתב שנתגלו אי סדר בדוחו"ת (ספרי חשבונות) שלו, ולפי ההסתברות שלהם הרי הוא חייב למס הכנסה סך של 250.000 ש"ח, הקבלן כמעט קיבל התקף לב, כי חיוב בסכום כזה פירושו 'צו סגירה' לעסק שלו, ואין לו שום אפשרות לעמוד בהוצאה מעין זו, הוצאה זו תוליך את העסק אלי תהום ל"ע.

לאחר שהתאושש, ניסה האיש לדבר עם 'רואה החשבון', והוא ענה לו שיבדוק מה ניתן לעשות, אבל הוסיף, אל תתלה תקוות גדולות מדי, כי מנסיוני בעבר במקרים דומים אין הרבה מה לעשות כנגד פקידי מס ההכנסה.

הקבלן הסתובב שפוף וכואב על העוול והצער הרב שנגרם לו, ויהי באחד הימים, פגש בו אחד מידידיו וראה שהוא שבור, סגור ומופנם שלא כהרגלו, ולכן פתח בשיחה אתו, סיפר לו הקבלן על השבר והבראך הגדול שנפל לתוכו. הידיד החל לחשוב מה יש בידו להציע בצרה כזו, ואז פנה איליו במפתיע, והציע לו לנסוע לשפוף את לבו ולבכות בציון הרה"ק מאווריטש הבת עין זי"ע בצפת.

וישכם האיש למחרת בבוקר, וישם פעמיו למערת ציון האי קדוש עליון הספון בצפת ת"ו, ואכן לבו נפתח שם כאולם ובכה בדמעות שליש בבקשת רחמים ותחנונים שזכותו של בעל הבת עין הקדוש יגן עליו להיוושע, בסיום תפילתו הבטיח שבבוא הישועה יתרום סכום סעודה לעילוי נשמתו של הבת עין, משם פנה לרכבו לחזור הביתה.

ונתקיים בו תיכף לתפילה ישועה, כי על אם הדרך, בדרכו מצפת לביתו, והנה הטלפון מצלצל, ועל הקו ה'רואה חשבון' שאמר לו, כי לאחר חיפוש ובדיקה מדוקדקת נמצאו

החשבוניות החסרות, ומעתה יש בידו להוכיח בוודאות למשרדי מס הכנסה שההתנהלות תקינה, ולא החסיר מתשלומיו אליהם. אכן אמר ועשה, הלה פנה למשרדי מס הכנסה, והם הודו שהצדק עם הרואה חשבון, ומ"מ בכדי שלא להפטר בלא כלום התעקשו לומר שעדיין יש פה ושם טעויות, ולכן ישאירו את הקנס על סך שלושים אלף ש"ח. הרו"ח הודיע לקבלן על המצב, ואכן הקבלן שמח על השינוי העצום שירד חובו ממאתיים וחמישים אלף לשלושים אלף, וההפרש הוא עצום, אך הוא בתמימותו אמר להקב"ה שהוא סומך על זכותו של הצדיק ובעזרת השם לא יאונה לו כל אוון ולא יצטרך לשלם מאומה.

לאחר כמה ימים מתקשר אליו הרו"ח בהתפעלות מתפרצת. ואומר לו, לא תאמין, מצאתי עוד חשבוניות, עליתי למשרדי מס הכנסה וישבתי איתם, והוכחתי להם בצורה ברורה שאין כל רבב בהתנהגותך, וכ"כ הצלחנו עד שהפקיד שעבר עמי על הדוחות הודה שהוא שם לב שאדרבה, על פי הדוחות מגיע לך החזר של 5000 ש"ח וכבר העביר את הסכום לחשבון הבנק שלך.

הקבלן מיהר לקיים את הבטחתו, ובשבת יארציט בשנת תשפ"ד נסעו קבוצה ממכריו למירון, והקבלן שילם להם השתתפות נכבדה כפי אשר הבטיח לעילוי נשמתו של הבת עין.

כה. ועלינו לדעת ולהאמין באמונה שלימה כי בכל שנה ושנה מתעלה הצדיק בגניי מרומים מעולם לעולם, וגדול כוחו להשפיע יותר מבשנים עברו, ולא הרי הישועות שעתידים להתחולל בזכותו הגדולה ב"ב כסלו הבעל"ט כאותם הישועות שנעשו אשתקד ב"ב כסלו תשפ"ה.

וכה אמר הרה"ק ה'נועם אליעזר' מסקולען זי"ע בשם הרה"ק מרוז'ין זי"ע, דהנה איתא בגמ' (ברכות לד:) שהמתפלל כורע באבות ובמודים תחילה וסוף, וכהן גדול בסוף כל ברכה וברכה, ופירש רש"י, 'כל מה שהוא גדול ביותר צריך להכניע את עצמו' (ועל כן מבואר שם בגמ' שמלך צריך לכרוע יותר), ועד"ז ייאמר, כי בכל שנה ושנה ביומ"ד מתעלה הצדיק מעולם לעולם, וכל מה שהוא גדול יותר כך צריך להכניע ולהשפיל עצמו להושיע את הנמצאים בהאי עלמא.

כו. ענין נפלא מצינו במשנת הגה"צ ה'מנחת יצחק' זצ"ל (דרשות עמו' קצט) על דברי חז"ל (ב"ב טז:) 'רשב"י אומר אבן טובה הייתה תלויה בצווארו של אברהם אבינו, שכל חולה הרואה אותו מיד מתרפא. ובשעה שנפטר אברהם אבינו מן העולם תלאה הקב"ה בגלגל חמה'. ומבאר וז"ל, דכבר פירשו (עי' פי' הרשב"א בעין יעקב שם) דמרגלית טובה שהייתה בצוארו, היינו שהרגיל והמשיך אליו תלמידים הרבה בדיבוריו, יעו"ש. וכל חולה וכו' נראה לומר הכוונה, בין חולי הגוף ובין חולי הנפש היו מתרפאים בתפילותיו והשתדלויותיו בדברים היוצאים מן הלב הנכנסים אל הלב להחזירם לתשובה,

ישראל, י"ד שבט, ב) שהטעם שיום פטירת לצדיק הוא כ"ב הילולא' שהוא בלשון הצדיק נקרא 'הילולא', כי אותו היום ארמי יום 'חתונתו'^י, וכמו שבחתונה קורין

וכשמת תלאה הקב"ה בגלגל חמה, היינו כמו שהגלגל חמה חוזר פ"א בשנה למקום שהתחיל הילוכו, כן הצדיק ביומא דהילולא דיליה, כשמשותחים על קברו מסוגל להושע כנ"ל - בין חולי הגוף ובין חולי הנפש יהיו מתרפאים, ובכלל זה כל מיני ישועות הנצרכים כל חד וחד בדיליה.

ומסיים שם, ובוודאי שכן הוא ג"כ בזמן שאי אפשר להשתטח על קברו, אם מתאספים יחד לכבודו (ועי' עוד, מנח"י עה"ת פ' נצבים עמ' רמה).

מן הבאר

כתב הרה"ק ה'בני יששכר' זי"ע (בספרו אגרא דכלה פרשת ויחי) על הקרא 'אל נא תקברני במצרים', ומביא שאיתא במדרש (ב"ר צו ה) שיעקב אמר לפי שסופה ללקות.. ואמר שלא יפדו בי המצריים, ומבאר בכוונת המדרש, כמו שמצינו שרבי אלעזר ברשב"י הגין (גם) אחר פטירתו על כל המחוז, בכל אותם שנים ששכב לאחר פטירתו בעליית גג בביתו (עיי' ב"מ דף פד:), כיוצא בזה אמר יעקב אבינו, שאם יהיה טמון שם אפילו לזמן אזי זכותו תגן עליהם בהיותו קבור שם, ודייק מתיבת 'נא' היינו אפילו 'מחצית' - אפילו מחלק הזמן, לשעה (כלומר, גם אם יטמן במצרים רק עד הזמן שבני ישראל יצאו משם), הרי כל עוד שגופו שם הם ינצלו מהמכות כי במקום שגוף צדיק קבור מגין הזכות. התבונן במה המדובר, מצרים הרשעים משעבדים שישים רבוא מישראל, ואף על פי כן א"א להכותם ב'מכות' המגיעות להם בדין, מאחר שהצדיק טמון ביניהם. מכאן תבין כמה גדול כוח מקום ציון הצדיק, על אחת כמה וכמה (גם מי שאינו דר בעירו אלא) שהוא בא על ציונו, יש לזה כח אדיר, ובוודאי הצדיק יעתיר בעדנו להפקד בדבר ישועה ורחמים.

כז. הנה ה'תכלת מרדכי' מבערז'אן ביאר בדברי רש"י (לעיל כא ו) על הפסוק 'ותאמר שרה צחוק עשה לי אלוקים כל השומע יצחק לי' - 'הרבה עקרות נפקדו עמה, הרבה חולים נתרפאו בו ביום וכו' ורב שחוק היה בעולם', ולכאורה צריך ביאור לשם מה נעשה נס זה, אלא, כי אברהם ושרה לְזָפוּת מידותיהם כעצם השמים לטוהר לא היו יכולים לשמוח בלידת בנם יחידם לעת זקנותם בשעה שיש בעולם הרבה עקרות והרבה חולים... על כן פקד הקב"ה את כל העקרות וריפא את כל החולים - ורב שחוק בעולם, וכל זה בכדי שיוכלו אברהם ושרה לשמוח בשמחתם בהולדת יצחק.

את הכתובה לפני החתן להודיעו ולהזכירו התחייבותו כלפי האנשים שחמו בצילו. את התחייבויותיו כלפי הכלה, כמו כן עב"ל¹. ואין הדברים אמורים רק למי בזמא דהילולא של הצדיק מזכירים את שחמו בצילו בחיי חיותו עלי אדמות

לדין יאמר הנה בהגיע 'ומא דהילולא' של הצדיק (פירוש תיבת הילולא היינו 'שמחה'), כיצד יוכל הצדיק לשמוח ביומו הגדול בשעה שבני ישראל נאנחים ונאנקים איש איש בנגעו ומכאובו, ממילא כביכול מוכרח הקב"ה לרפא את החולים, לפקוד העקרות, להמציא זיווגים, למלא אסמינו שבע וכו', ורב שחוק בעולם – ורק כך יוכל גם הצדיק לשמוח ביום שמחתו... על כן הבה נשמחה לקראת האי ומא דהילולא י"ב כסלו, כי בו יקויים בנו רב שחוק בעולם...

כח. הרה"ק המהרי"ד מבעלזא זי"ע היה מבאר את ענין 'הילולא' של צדיקים, כי ל'צדיק' יש כוחות אדירים, לפעול ישועות גדולות ונוראות בקרב הארץ, אמנם בעלותו השמימה בפטירתו מהעולם הזה – הרי הוא נוכח לראות שכל מעשי אלוקינו טובה רבה הם, וממילא אינו פועל להסיר הצער מעם בני ישראל הנמצאים בעולם הזה. וכפי המסופר שהרה"ק הרבי רבי אלימלך זי"ע הבטיח קודם פטירתו מהאי עלמא – לתלמידו הרה"ק רבי מנחם מנדל מרימינוב זי"ע, שבעלותו לשמי ערבות לא ינוח ולא י שקוט עד שתתבטל גזירה קשה שהיתה אז על ראשי עם בני ישראל, אחר זמן נתגלה אליו הרה"ק הר"א בחלום ואמר לו, משעליתי למרום איני רואה 'גזירות רעות' כלל, כי כל הגזירות 'טובות' המה, ולכן איני יכול לבטלה. אמנם ביום ההילולא יורדת נשמת הצדיק להאי עלמא ושוב היא רואה לנגד עיניה את כל הצער ומכאוב העוברים על בני ישראל 'דבר יום ביומו', ואין לך יום שאין... מרובה... לאידך, הרי מקום הנשמה כעת בעולם העליון, ונמצא שיש לה כוחות יותר מבהיותה בזה העולם, על כן כוחה רב לפעול ישועות גדולות למעלה למעלה מדרך הטבע.

בהאי עניינא אמרו לבאר את דברי רש"י בפרשת תולדות בפסוק (בראשית כז א) 'ויהי כי זקן יצחק ותכנה עיניו מראות', וברש"י, 'דבר אחר, כשנעקד על גבי המזבח, והיה אביו רוצה לשחטו, באותה שעה נפתחו השמים, וראו מלאכי השרת (את מעשה העקידה) והיו בוכים, וירדו דמעותיהם ונפלו על עיניו, לפיכך כהו עיניו'. ולכאורה צריך ביאור, וכי בכדי שיראו המלאכים את הנעשה בזה העולם שאברהם עוקד את בנו יצחק – וכי נצרך עבור זה לפתוח את השמים. ואמרו ביאור נורא הוד, כי בוודאי את הכל הם רואים מן השמים, אלא שמשם אינם בוכים על זה כי שם רואים רק את הטובה שבדבר, וכי על דבר טובה וברכה יש להם לבכות, רק בהביטם בזה העולם איך שבני ישראל נאנקים ונאנחים איש איש בנגעו ומכאובו על זה הם בוכים מאין הפוגות עד שנסתמאו עיני יצחק עי"ז...

באר הפרשה - פרשת ויצא - הילולת בת עין

אלא גם למי שחוסה בצילוי־ בימינו לומר 'שמוכירים לו את התחיבותו' כי בשנת תשפ"ו... גם פשיטא ואין צריך בידו 'לפרוע את החובות'...^{לב}

הנה מצינו בגמרא (פסחים נא.) רב יוסף בריה דר' יהושע בן לוי חלש ואיתנגיד (נחלש ונפל למשכב), כאשר חזר לעולם הזה, אמר לו אביו, מה ראית למעלה, אמר לו עולם הפוך ראיתי עליונים למטה ותחתונים למעלה אמר לו בני עולם ברור ראית. ויש אתנו מקום לומר, כי ביום ההילולא, אשר הצדיקים השוכנים בעליונים יורדים ובאים אלינו למטה, והינם רואים את מצבנו בכי רע, הרי זה הזדמנות עבורנו היושבים בעולם הזה, עולמות התחתונים שיפעלו עבורנו שיעלה מצבנו ומעמדנו למעלה למעלה. כט. וכבר איתא ב'ספרי' (פרשת עקב פסקא לח) לגבי ענין הברכה שהצדיקים מביאים אתם לכל מקום שהם הולכים, כשבא יעקב אצל לבן ברכה באת לרגליו... ירד יוסף אצל פוטיפר ברכה באת לרגליו... ירד יעקב אצל פרעה ברכה באת לרגליו, ובמה ברכו שנפסקו שנות הרעב בטרם זמנם, וסבר תנא קמא שאחרי מות יעקב חזרו שנות הרעב לשמש עד מילוי זמנם (שבע שנים), רשב"י אומר אין זה קידוש השם, שדברי צדיקים קיימים בחייהם ובטלים לאחר מיתתם, אלא שפע הבא ע"י הצדיק קיים לעד ולעולמי עולמים.

אמור מעתה, שבוודאי כל הניסים הללו שאירעו אז יארעו לנו גם היום, אבנים ייעצרו, שפע רב יבוא עם כל הטוב על ראשי עם קודש. ל. רמז לדבר כי 'ישראל נושע בה' תשועת עולמים' ר"ת בת עין... כי רב כוחו לעורר רחמים על בני ישראל לתשועת עולמים... עוד אמרו כי 'בת עין' ר"ת 'בה' תתהלל נפשי ישמעו עונים וישמחו'...

לא. טרם כל שיח יצמח נקדים בג' עובדות נוראות המראות בעליל עד כמה היה הרה"ק ה'בת עין' זי"ע מגן ומושיע לכל החוסים בו.

הדברים ידועים ומפורסמים, שבעת הרעש הנורא בצפת, בשנת תקצ"ז, רוב רובם של יקירי צפת נקברו אז תחת המפולות, ולא נותרו לפליטה כי אם 'כעשירית' מבני היישוב, בעת שאירע הרעש עמדו בבית מדרשו של ה'בת עין' באמצע 'חזרת הש"ץ' דמנחה, מיד ציווה ה'בת עין' שכל העם הנמצאים בבי מדרשא יתאספו ויעמדו סביבו, והוא עצמו נשכב על הארץ בפישוט ידיים ורגליים לפעול את אשר פעל, ואכן מחצית מבית המדרש התמוטט ונפל הגג שמעליו, ואילו המחצית השנייה, ששם עמדו המתפללים תחת צלו של ה'בת עין' נשאר על תילו, ונראה הדבר לכל עד עצם היום הזה.

אף הסתלקותו של אותו צדיק היתה למען הצלת הרבים, כאשר בראשית שנת תר"א פשטה בצפת מגיפה - מחלה ממארת חשוכת מרפא, וכל מי שנגע במי שתקפו

החולי היה גם כן נחלה, מגיפה זו הפילה חללים רבים ואף ה'בת עין' נתקף בחולי זה, והתאבק במחלתו כמה ימים, לפני פטירתו הבטיח לבני העיר, כי הוא הקרבן האחרון ממגפת הדבר, ואחריו לא תהיה עוד מגיפה בעיר זו, וכך הווה.

עוד יסופר מה ששמעתי מהרב שמעיה טויסיג שליט"א ששמע מזקנתו מהמקובל אצל בני המשפחה אודות אחד מאבות המשפחה הרה"צ רבי משה לייב העלר זצ"ל מבני היכלא קדישא של ה'בת עין', ואחיו של הגה"ק רבי שמואל העלר זי"ע רבה של עיה"ק צפת ת"ו, שיומו האחרון עלי אדמות היה בעש"ק ושכב על מיטתו כשהוא גוסס ונוטה למות זמן ממושך, ניגש אליו אחיו הרב ר' שמואל שהיה תקיף בדעתו וחשש שמא ימשך הדבר עד אחר כניסת השבת ושמא יבוא לידי חילול שבת רח"ל, ואמר לו סאיז שפעט (כבר מאוחר)... כמעט שבת... באותו הרגע הסתובב ר' משה לייב לעבר צידו השני והחזיר נשמתו ליוצרה... ואכן קברו אותו עם דמדומי חמה רגעים ספורים קודם השקיעה. במוצש"ק נגלה הנפטר לאחיו הרב ר' שמואל וסיפר לו מה שעבר עליו מעת קבורתו, שמאחר שנכנסה שבת מלכתא קדישא תיכף לאחר שנטמן באדמה לכן לא הספיקו לעיין בדינו, ובכל יום השבת היה 'רגוע' (שאפילו הגהינום שובת בשבת)... 'יהי נועם נשבת במוצאי שבת'... אז ניגש אליו מלאך וקרא לו לבוא עימו... אמר רמ"ל מימי לא עשיתי מאומה מבלי לשאול בעצת מורי ורבי, נעתר לו המלאך ולקחו להיכלו של ה'בת עין', ונכנס רמ"ל לקודש פנימה, כשהמלאך ממתינ בחוץ, ושאלו הבת עין אודות פטירתו, ואמר רמ"ל שהמלאך ממתינ בחוץ, נענה לו הרה"ק, מי זה המלאך... דו ביסט דא, זיי דא (אתה כבר כאן - תשאר כאן)... ואכן נשאר שם...

אף לדידן ייאמר לכל מי שיזכה 'להיכנס' להיכלו של הבת עין - 'דו ביסט דא, זיי דא'... ואשרי האיש אשר יחסה בצילו, ויזכה לקבל ממנו כל ההשפעות הטובות ברוח ובגשם, לגופו ולנשמתו לטוב לו כל ימי חייו.

שמא תאמר, כיצד זוכים בזמן הזה להיכנס להיכלו כולו אומר כבוד ולהסתופף בצילו ולשאוב מלא חופניים ממעיני השועה...

בראש ובראשונה צריך להאמין באמונה שלימה בכוחו הגדול והנורא של האי צדיק יסוד העולם לבטל כל גזירות קשות ורעות ולהסיר כל 'האבנים' מראשי עם קודש. כמו שאמר הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זי"ע בפסוק בפרשתן (ל א) שאמרה רחל ליעקב אבינו 'הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי', והשיב יעקב 'התחת אלוקים אני' (שם פסוק ב), וביאר, שכך אמר לה יעקב, שלא ראי האמונה בצדיק כמו האמונה בהשי"ת אשר בכוחה לשדד מערכות אף אם אינה בשלמות, אולם כח האמונה בצדיק הוא רק כשמאמין באמת ובתמים, מכיוון שאמרת 'ואם אין' הרי זה סימן שיש בקרבך ספיקות בכוחי א"כ אין בכוחי לעזור לך, כי 'התחת אלוקים אני' להושיע גם כשאין

מאמינים בי בשלמות, לא כן הוא, ורק האמונה השלימה בכח הצדיק פועלת ישועות נפלאות למעלה מדרך הטבע.

והוא על דרך שאמר הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע בלשון הכתוב (דברים כח ו) 'ברוך אתה בבואך וברוך אתה בצאתך', שהמאמין בבואו אל הצדיק כי בכוחו של הצדיק לפעול לו את הישועה – מובטח הוא כי יתקיים בו ברוך אתה בצאתך ואכן תתמשך עליו הישועה... (אבני זכרון ערך 'צדיק').

דוגמא לדבר, שמענו מבעלי המעשה, אשר לקראת יומא דהילולא שנת תשפ"ב ראו אודות העניין הנשגב ללמוד בספר הקדוש בת עין המסוגל לכל הישועות (וכדלהו) וקבלו על עצמם ללמוד בו מדי שבת בשבתו לזכות שתי הבנות היושבות בביתם ומצפות בכליון עיניים לזיווגם, והנה כעבור כשנה אמרה הבת המבוגרת יותר שלרוב הקושי הנפשי מבקשת היא מאמה ש'תצא' עמה ליום אחד לשחרר עצמם מעט מה'עול' והלחץ הרובצים עליה, ואכן נטלה האמא 'יום חופשי' מעבודתה, ונסעו יחדיו לעיה"ק צפת ת"ו... ואותו היום י"ב כסלו היה, אלא שלא הרגישו בדבר, ורק בהגיעם לצפת אז שמו אל ליבם באיזה יום הם עומדים, כמובן שהחליטו מיד לפקוד את הציון הק' בהאי יומא רבא, והיה זה בקושי גדול עקב ריבוי הגשמים שירדו באותו היום, ובאורח פלא ממש הגיעו למערת הבת עין כעשר דקות לפני השקיעה, שפכו ליבם כמים שתזכה למצוא את הזיווג בקרוב, ואף הוסיפו לקבל על עצמם לשוב להודות על הנס אם תתארכ בקרוב, מיד לאחר שיצאו משם והמתינו לאוטובוס התקשר האב והודיע שזה עתה התקשר מאן דהו 'להציע' איזה שידוך... ואכן לא עברו ימים רבים ואותה הצעה הגיעה לידי גמר בשעטומ"צ. כמובן שהמשיכו ללמוד בספה"ק בת עין, וכעבור כמה חודשים גם הבת השניה מצאה את 'שלה'...

ועתה מגיעים אנו ל'נקודה' בה אנו עוסקים... בשלהי חודש אב נסעו לציון הקודש של הבת עין, להודות ולהלל לא-ל הטוב על כל החסד אשר עשה עמם, והוסיפו לבקש על הבת השלישית שבינתיים כבר ג"כ הגיעה לפירקה, ושוב קיבלו על עצמם לחזור להודות על הישועה בשבוע בו חל יומא דהילולא, אלא שלגודל אמונתם בישועת השם כי תבוא במהרה – הוסיפו 'סיגי ותנאי' שאם חתונה הבת (השלישית) תערך בסמיכות ליומ"ד אזי יבואו בזמן אחר... וראו זה פלא, מיד הגיעה הגיעה 'הצעה' והחתונה התקיימה בט"ז כסלו... הרי לפנינו כוחה של אמונה תמימה ושלמה, עומדים הם בסוף חודש אב ו'מתנים' על חתונה שתערך בחודש כסלו, כשהשידוך הוא עדיין בגדר דבר שלא בא לעולם... אך הם כבר ראו כוחו של צדיק לחולל ישועות בקרב הארץ, וכבר בטחו שאכן יבוא השידוך 'במרוצה' עד שיתכן שהיא תינשא כבר בחודש כסלו... וכן הוה. לעומת זאת, מעשה נורא שמענו מבעלי המעשה, לפני כמה שנים ישבו קבוצה של ט"ו בחורים, הללו קבלו על עצמם שאם יבואו כולם בקשרי שידוכין עד יומא

דהילולא הבעל"ט (תשפ"ב) יערכו סעודה רבתית לכבוד נשמת הרה"ק ה'בת עין' זי"ע, ובתוכם היה אחד שבלבו לגלג לכל ה'סגולה' ולא האמין בזה, ואכן עד יומא דהילולא תשפ"ב באו כולם בבית האירוסין חוץ מאותו שלגלג... ובא לפנינו בערב ההילולא בדמעות שנפרסם את דבר המעשה למען הרבות האמונה (ויתכפר לו).

וכבר היה מעשה אצל הרה"ק ה'בת עין' בעצמו, כאשר הלך עם קבוצת אנשים להתפלל על קברי צדיקים אשר מנוחתם כבוד בצפת, וכשהגיעו על יד אחד הקברים שמע הרה"ק איך שאחד שואל את רעהו, מאן יימר שאכן אותו צדיק טמון כאן... הסתובב הבת עין על אתר ואמר לו, מי שמפקפק במסורת המקובלת אצל בני ישראל הרי הוא אפיקורס... ולהוציא מכל האויבער-חכמים למיניהם המעלים ספיקות ופקפוקים לקרר ולצנן את האמונה כשהם 'רק' שואלים 'מי אומר'... ודי בהערה זו...

ודרך ההתחברות לנשמת הצדיק ולהתקשר אליו בקשר של קיימא היא על ידי ההליכה בדרכיו הק', או על ידי העסק במשנתו, גם לרבות עשיית סעודה לכבודו, וכדלהלן.

וכך כתב הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (נח ד"ה ענין) וז"ל. בהילולא של צדיקים גם מי שלא הכירו בחייו ולא שמע מפה קדשו דברי תורה, מכל מקום ההולכים בעקבותיו ומתאספים יחד, ומספרים סיפורי קודש, וחוזרים על דבריו הקדושים שלימד בהם איך לעבוד להשם יתברך, על ידי זה משיגים קשר ושייכות להצדיק. עכ"ל.

ומי לנו גדול מה'בת עין' בעצמו שהורה את הדרך כיצד מתדבקים בו, וכמעשה שהיה בעת פרידתו מבני קהילתו 'אוורייטש', שטרם עלותו על הספינה בדרכו לארה"ק עמדו כל הקהל ונפשם בשאלתם, להישאר דבוקים בו, אמר להם ה'בת עין' בזה"ל, כתיב 'ובו תדבק', וכי אפשר לדבק בו, אלא הדבק במידותיו מה הוא רחום וכו' מה הוא חנון וכו', מוכח מזה כשמדבק את עצמו במדות של אחד דומה ממש כמי שמדבק בו, על כן גם אתם תראו לדבק את עצמכם במדותי אשר הורגלתי בהם מנעורי עד היום הזה, ויהיה כמו שמדבק בי ממש פנים אל פנים, והמידות שהורגלתי ליזהר מנעורי הם - לשון הרע, שקר, וגסות הרוח (מובא בהקדמה לבת עין מפי בן אחיו).

לב. יש שאמרו, כי משמעות תיבת 'הילולא' היא 'שמחת נישואין', והנה בנישואין המנהג להעניק 'דורונות', אף בנישואין אלו מעניק הקדוש ברוך הוא 'דורון' ל'חתן' - הצדיק, שיוכל לשנות את גזר דינם של קרוצי חומר הדרים בעולם הזה, אמנם מובן שהקרב קרוב קודם, על כן העצה היעוצה להתחבר ולהתקרב אל הצדיק כל אחד בדרכו שלו, אם בעריכת סעודה, אם ב'לחיים', אם בהשתטחות על הציון, ועל כולנה ללמוד מדרכיו של צדיק - לילך בהם ולעבוד בהם את ה' הוא האלוקים.

סעדי ואושעה - סגולה נפלאה לערוך סעודה לכבוד נשמתו, ובמעלת ההשתטחות על ציונו סגולה נפוצה וידועה לערוך סעודה לכבודו ולטובת נשמתו של בעל ההילולא קדישא בעל הבת עין - הרה"ק רבי אברהם דוב בן הרה"ק רבי דוד זיעעבי"א, ובזכותה ובכוחה להחיש

ישועות גדולות ונצורות^{לג}. וכמו שמביא הרה"ק האדמו"ר מטאהש זי"ע (בספר עבודת עבודה) וז"ל, ידוע לי ממשפחה אחת בארץ ישראל אשר הווקקו לדבר ישועה ורחמים, וערכו סעודה ביום ההילולא קדישא, ותיכף נושעו בישועה רבתי למעלה מדרך הטבע^{לד}.

לג. בישיבת 'בית אברהם' בעיה"ק ירושלים תובב"א, ישנו 'קרן' לעריכת סעודות מדי שנה בשנה ביומא דהילולא קדישא, ומעשה שהיה כך היה, לפני עשרות בשנים היה יהודי ושמו הרה"ח ר' שלמה גראס ז"ל, לפרנסתו התעסק במכירת נפט, ברם, עסק זה - יגיעתו רבה ושכרו מועט, ומכיוון שכך, רעב ומחסור שררו בדרך קבע בביתו, ויהי בליל ההילולא של ה'בת עין' זי"ע, השתטח ר' שלמה על ציון הקודש, ושפך את לבו כמים, בתפילה ובתחנונים שיורוהו לו פרנסתו מן השמים, לאחר מכן, חזר לביתו ועלה על יצועו, והנה בחלומו רואה הוא את ה'בת עין' זי"ע, ויאמר לו ה'בת עין', דע לך שקורת רוח מרובה הסבת לי בתפלתך על קברי (ידוע שהמתים נהנים כשמתפללים על קברם, וראה זוה"ק פר' ויחי רכה). אך זאת אשאלך - **מדוע לא ערכת סעודה לכבוד ההילולא, תיכף התעורר ר' שלמה משנתו, וקיבץ משארית לחמו הדל, כינס עשרה יהודים, וערכו יחדיו סעודת הילולא.** למחרת היום הלך ר' שלמה וקנה כרטיס לוטו (לאטר^{לז}), וזכה בהון עתק שממנו נתעשר בעשירות גדולה, ואף הקים מממונו 'קרן', אשר עד עצם היום הזה עדיין עורכים ממנו סעודות הילולא.

לד. באמת אמרו, יכלה הנייר ולא יכלו סיפורי הישועות להם זכו אלפי אלפי ישראל בזכות עריכת סעודה לכבודו של ה'בת עין', ואין צריך להביא עובדות... אך מכל מקום פטור בלא כלום אי אפשר, על כן נביא טיפה מן הים, מקצת שבמקצת, ממה ששמענו מ'כלי ראשון', ובעיקר אותות ומופתים בהם ניכר בעליל כי באה הישועה בזכות עריכת הסעודה (ועיין בסוף הגליון במדור 'ישקו העדרים').

כיוצא בדבר שמענו מעשים לאין מספר אודות הישועה לה זכו בזכות אותה קבלה טובה לערוך סעודה ביומא דהילולא אם יושעו עד אותו היום - והגיעה הישועה בסמיכות ממש ליום ההילולא... דוגמא לדבר, בחור מבוגר שקבלו חבריו על עצמם שאם יתארס עד י"ב כסלו אזי יערכו סעודה לכבוד ה'בת עין', ונשברה צלחת ביי"ב כסלו סמוך לשקיעה... או מעשה בדומה לזה, בבחור מבוגר (אשר כבר אחותו הצעירה ממנו הקימה את ביתה) אשר נשאר 'בודד' בישיבה, על כן הולך הוא מפעם לפעם לשמש כ'ממלא מקום' בתלמודי תורה בבני ברק, והנה לפני שנתיים ביום י"ב

כסלו לימד בת"ת סאדיגורא, ובזמן ה'הפסקה' נערכה סעודה גדולה ב'חדר מלמדים', והתעורר הבחור ואמר בקול רם, הנני מקבל על עצמי שאם אמצא זיווגי עד י"ב כסלו תשפ"ד אזי אערוך סעודה בל"נ, אמרו לו המלמדים מדוע אינך מבקש להינשא עד לאותו יום, ואכן 'תיקן' את דבריו ואמר שאם יעמוד תחת חופתו עד י"ב כסלו אז הוא מקבל ע"ע לערוך סעודה, ושכח מכל אותו מעשה ומכל הקבלה שקיבל על עצמו. והנה בחודש אייר 'נקרע לו היס' וב"ה בא בקשרי אירוסין, והחלו לדבר על מועד מתאים לקבוע בו זמן הנישואין, ומן השמים סיבבו שהזמן הראוי מכל הבחינות היה יום חמישי אור לי"א כסלו, והודיעו זאת לחתן, וכאשר בא לרשום זאת ב'ספר הזכרונות' אשר לו, וימצא כתוב אותה קבלה טובה שאם יתחתן עד י"ב כסלו...

שמענו מבעלי המעשה המתגוררים בעיה"ק צפת, אשר ב"ה התברכו ב'ברכת הבנים', ומשנה לשנה הבית נעשה צפוף וצר מלהכיל, וחפשו זמן זמנים טובא דירה חדשה רחבת ידים ולא מצאו, כיתתו רגליהם והלכו לראות דירות הרבה אך אלו לא התאימו להם מסיבות שונות, והנה לקראת יומא דהילולא בשנת תשפ"ב ראו את גליון 'באר הפרשה' וקבלו על עצמם שאם ימצאו דירה עד לי"ב כסלו תשפ"ג יערכו סעודת הילולא, ואכן, בעזהש"ת מצאו דירה נאה והולמת בעשרת ימי תשובה תשפ"ג, ואף סיכמו על דמי המקח, אך דא עקא שעדיין לא הצליחו למצוא קונה שירכוש את דירתם הישנה, ולא היה די סיפוקם לשלם על הדירה החדשה מבלי למכור את הישנה, על כן נתעכב הקניין, עד שבתחילת חודש כסלו הודיע להם בעל הדירה החדשה, כי אם בתוך כמה ימים אינם חותמים 'חוזה' אזי מתבטלת 'התחייבותו' למכור להם, וימכור את הבית לאחרים, בערב שבת שקודם ההילולא (שחלה בשנת תשפ"ג ביום שלישי) קבלו על עצמם שאם יצליחו למצוא מיד קונה לדירתם הם מתחייבים לערוך סעודה אף בשנת תשפ"ד. והנה ביום ראשון הגיע איש יהודי מעי"ת מבני ברק לראות את הדירה הישנה שלהם בכדי לקנותה, והיה זה ממש שלא בדרך הטבע, שכן אותו יהודי מבני ברק דיבר עם 'מתווך' (מעקלער, בראקער) שיראה לו דירות בצפת, ועל חשבון זה יצא האיש לדרכו מבני ברק ועד צפת, אלא ש'בדיוק' באותו יום נחלה אותו המתווך ולכן בקש אותו מתווך מחברו שיראה לו דירות (אחרות אשר ברשותו) בכדי שלא תהא נסיעתו לחינם... והוא ידע שהם מעוניינים למכור דירתם... וביום שלישי י"ב כסלו חתמו זכרון דברים על מכירת דירתם, ובכך יכלו לקנות את הדירה החדשה והרחבה... ומן העניין לציין, כי סיפרה בעלת הבית מעשה זה לשכנותיה ומכריה, וכמה מהם שרצו לקנות דירה אחרת התעוררו אף הם לאותה קבלה טובה, וגם הם זכו לראות בישועת ה'...

וכך שמעתי מ'משגיח' נכבד באחת הישיבות המפורסמות בארה"ק וביודעי ומכירי קאמינא, ששהה אחר חג הסוכות (לפני כמה שנים) בעיה"ק צפת, שם פנה באחד הימים

באר הפרשה - פרשת ויצא - הילולת בת עין

להשתטח על קברי הצדיקים בביה"ח הישן, ובדרכו נכנס גם למערת ציון הרה"ק ה'בת עין', בעודו עומד בתפילה זכר והזכיר את אחיינו – בחור חשוב מבוגר שכבר כמה שנים עמד בשידוכים ולא זו מאומה, ומן השמים יצא מפיו (ללא שחשב על כך מקודם לכן) אם הבחור יתארס עד יומא דהילולא של הבת עין אערוך סעודה לכבוד בעל ההילולא למנין אנשים – כשבליבו נוקף הספק, וכי יתכן שבזמן קצר כל כך – ששה שבועות, תבוא ישועתו, והרי הוא כבר כמה שנים בעניין השידוכים ולא זו מאומה. ולפלא והפלא, כעבור שבועיים ימים בא הבחור בקשרי שידוכין, ותגדל הפליאה, כי 'לכלה' נמנו בקושי שבע עשרה שנה מיום הולדתה, ולא עוד אלא שאחיה נישא ממש לאחרונה ויש לה עוד אחות כלה בבית, ובעצמו אינם יודעים מדוע מיהר אביה לארס אותה, אלא שה'בת עין' 'דחף' כל הענין מלמעלה לישועת הבחור.

כיו"ב שמענו מעשה שאירע לפני כשנה (תשפ"ה) מבעל המעשה, ואלו דבריו, בני הבחור בן 21 מצא את זיווגו אחר פסח פ"ד, ובתי בת ה-19 לאחריו, ועתה בחודש חשון פ"ה בני שהוא בקושי בן 18 ג"כ התארס למזל"ט.

והנה, למחותני (שלקח את בני הצעיר) היו 3 בנים בשידוכים, בשנת תשפ"ד הבטיח ביא"צ של הבת עין שאם כולם יבואו בקשרי שידוכין הוא יערוך סעודה לשנה הבאה, למעשה הוא אכן גמר ג' שידוכים השנה, כשהשלישית בת 19 היא הכלה של בני בן 18.

והאמת אגיד, שלא חשבתי כלל לארס את הבן השלישי, שכאמור הנו צעיר וגם יש לי חתן וכלה בבית, אבל הבת עין הוצרך לפרע חובו למחותני - שביקש אצלו לזכות בשלושה שידוכים, והוא סידר הענינים.

כמו"כ שמעתי מה'חתן' בעצמו... אשר כבר היה 'זקן בא בימים' (מפני סיבה כלשהי), לפני כמה שנים (תשפ"א) עלה לציונו הק' של ה'בת עין' כשבועיים ימים לפני יום ההילולא, בכה והתחנן לראות בישועת ה', וקיבל על עצמו שאם יבוא בברית האירוסין עד יומא דהילולא קדישא יעלה ויבוא בשנית 'להודיע' על הישועה ואף יערוך סעודה לכבודו של אותו צדיק, כעבור עשרה ימים נחוגו השידוכין בקול רינה ותודה...

ראו נפלאות ה', בשיבה אחת בעיר מודיעין עילית קבלו הבחורים על עצמם שאם עד יומ"ד דשנת תשפ"א יתארסו שלושים בחורים יערכו סעודה גדולה לכבוד ה'בת עין', והנה באותה שנה חל יומ"ד בעצם יום השב"ק, ונדברו הבחורים לשבות 'שבת התועדות' בקוממיות לכבוד הילולא קדישא, אלא שביום ראשון שקודם ההילולא החזיקו רק במספר 'עשרים ותשע' חתנים... אכן שמע אלוקים הקשיב בקול תפילתם, ובליל שישי בא הבחור ה'שלושים' בברית האירוסין, ונסעו בשמחה גדולה לערוך את השבת בצוותא לכבוד בעל ההילולא. וכששאלו את כל ה'נוגעים בדבר' מפני

מה נקבתם במניין שלושים דייקא, לא פחות ולא יותר... והם עצמם לא ידעו מה להשיב אלא שכך יצא מפייהם...

והנה מעשה זה התפרסם ברבים, ומהם ראו וכן עשו בישיבה חשובה בעיה"ק ירושלים, והם קבלו על עצמם שאם יתארכו עשרים בחורים (כמניין הבחורים 'שנשארו' מחברי השיעור) אזי יעשו סעודה רבתית ביום"ד י"ב כסלו תשפ"ב, וכך הוה, שבוץ לפני ההילולא נשלם ה'מניין', והבחור האחרון מתוך העשרים מצא אף הוא את זיווגו למזל טוב. ו'נשנה בשלישית' בישיבה אחרת שקבלו על עצמם שאם יתארכו כל ה'קבוצה' יערכו סעודת הילולא בי"ב כסלו תשפ"ג, ואכן כך הוי...

והנה מקום אתנו לעורר אודות החובה לעשות 'פרסומי ניסא', ולקיים 'שיחו בכל נפלאותיו', כי מלבד עצם חיוב ההודאה לבורא ית"ש על כל הטוב והחסד, הרי יש בזה תועלת עצומה גם לאחרים, וכאמור לעיל ש'מצוה גוררת מצוה', ו'סעודה גוררת סעודה', והרי רבים רבים מאחינו בני ישראל זקוקים לישועת הפרט כל אחד באשר הוא, ועיניהם כלות מתוחלת ממושכה, על כן אל תמנעו טוב מאחרים... שכאשר יראו וישמעו כל אותות ומופתים מבעלי המעשה עצמם אף ליבם ירחש דבר טוב, ועי"ז אף הם יצאו מאפילה לאורה בקרוב...

וכמו שראינו אצל אותה משפחה מצפת שזכו למכור דירתם ולקנות דירה אחרת, שכאשר ראו בעיניהם את הישועה, ניגשה היא אל הוריה אשר עשרה שנים תמימות שלא נשמע בביתם קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה, שיירה שלימה עומדת 'תקועה בפקק' (טרעפיק) רח"ל, והציעה להם 'סגולה' זו, ואכן בתוך שנה שלוש מילדיהם כבר הקימו ביתם במזל טוב...

עוד נלמד מכל מעשיות אלו, שהרה"ק ה'בת עין' עומד ומתחנן להושיע ככל היוצא מפיכם, מעתה 'הרחב פיך ואמלאהו', אל יסתפק האדם בקטנות אלא יבקש בקשות גדולות, וכדאי הוא אותו צדיק לסמוך עליו.

וכאשר שמעתי מהרה"ח רבי מוטל ראטמאן שליט"א, עובדא שהיה עד לה לפני כמה שנים, בעודו מהלך ברחובות קריה - בשכונת מאה שערים אשר בעיה"ק ירושלים, מצאו יהודי נכבד 'בעל תשובה' אשר אין הפרוטה מצויה בכיסו, והלה החל לשאלו אודות 'וואס מאשין' (מכונת כביסה), כי נתקלקלה המכונה שבביתו, עוללים שאלו בגדים נקיים ואין נותן להם, ובצר לו הוא מחפש אחר חנות המוכרת מכונת כביסה יד שניה, כי עליה אין דורשים סכום עתק כמו על מכונה חדשה. ר"מ ניסה להניאו מכך, היות וידוע ליודעי חן שדבר שטות הוא לקנות מכונת כביסה יד שניה - כי לעולם ומעולם לא תדע אלו חסרונות ובעיות יצוצו לך במשך השימוש בה. וכה אמר לו ר"מ, היום חל יומא דהילולא של ה'בת עין', עומד אני ליסע לעיה"ק צפת להשתטח על ציונו, בוא נא עמנו, וכבר נפעל עבורך ישועה גדולה.

תורתו מגן לנו - לעסוק בדברי תורתו הקדושה דברים נחמדים מצינו ב'מאירי' בביאורו לספר 'משלי' (כה כז) על דבריו של החכם מכל אדם 'אכול דבש הרבות לא טוב וחקר כבוד כבוד' ודבר זה נאמר אודות הצדיק כמדובר בפסוקים הקודמים. ומבאר, שאכן אכול דבש זה הבא לאכול מצוף הדבורים, אזי אף שמתוק הוא לחכו, מכל מקום הרבות לא טוב לא יוכל האדם לאכול מידה מרובה של דבש, פן תקצה נפשו בצוף המתוק ביותר. אך וחקר כבודם לחקור כבודם ופעלם של הצדיקים והאבות הקדושים, זה לכבוד. וטוב הוא הדבר להרבות בהם כמה שיותר. וכלשונו הרבות בחקר כבודם של צדיקים, וההארבה באופני מעלתם הוא כבוד להמריבה, כי ברוב דבריו בזה יחדל פשע,

וכן עשו, כל הדרך לא פסיק פומיה מגירסא של אותו נצרך, אודות מכונת הכביסה, כי מכונה פלונית טובה היא, ושל 'חברה' פלונית לא... ובכלל הוא דואג מה יהיה בסופו של דבר, כיצד יכבסו את בגדי בניו הגדולים והקטנים... ובבואם לפני המלך בציון הקודש שפכו לבם בתפילה - איש איש בנגעו ומכאובו. משם נסעו, ויחנו באת"ק מירון, קנו במכולת (גראסערי) לחם וכל מטעמים ועלו לציון הקודש דרשב"י לערוך שם סעודת הילולא, ויהי, אך יצאו מציון הקודש, צלצל הטלפון של מיודעניו הנצרך, ומצד השני 'מבשרים' לו כי הגורל שקנה מאיזה 'מוסדות' לפני זמן רב זכה ב... מכונת כביסה חדשה ומשוכללת...

וכה אמר לי ר"מ בצערו על אותו נצרך, הרי כוחו של הצדיק להשפיע שפע רב וגדול, חבל על אותו איש אשר צמצם את כל השפע במכונת כביסה שאכן קיבל אותה, אילו היה מבקש ב'השגות' כגדולות יותר בוודאי היה מקבל שפע רב פי כמה וכמה (ר"מ מספר ע"ע שפעל לטובה באותה נסיעה כמה עניינים גדולים ורבים פי כמה וכמה).

ונציגה דבר מעשה ישועה גדולה ונפלאה בזכות עצם התפילה וההשתטחות על ציונו הקדוש. סיפר לנו אברך צדיק, שלפני כמה שנים היה עם בנו בבית החולים, אחרי שביום ה' כסלו עבר הבן ניתוח, והרופאים אשפזו אותו ואמרו כי האשפוז יארוך לכל הפחות למשך חודש, כעבור שבוע חל יומ"ד קדישא של הרה"ק ה'בת עין' זי"ע, נסע האברך לציון הקודש ולהשתתף בסעודה הגדולה שנערכה שם, והתפלל בתוקף בקשת רחמים, שהילד כבר יצא מביה"ח כי הרגיש שהנסיגות של שמירת עינים בין כתלי ביה"ח קשים עליו מאד, ולאידך ביקש גם שהילד היוצא מביה"ח יתרפא לגמרי (ולא יזיק לו השחרור המוקדם).

וראה זה פלא, מצפת חזר מיד לביה"ח, ויהי אך הניח את ראשו מעט - אחר ליל שימורים, נקרא מיד אל הרופאים והללו אמרו שהילד משוחרר לאלתר לחיים טובים ולשלום.

אפילו בסוגיות החמורות שבש"ס יענו ויאמרו לו 'אין כאן המקום'... כך הוא גבי יום פטירת הצדיק שאין מקום רק לעסק משנתו. וז"ל, סוד הילולא דצדיקין הוא שביום פטירת הצדיק אין עסק בכל העולמות לעסוק בשום תורה כי אם במעשיו הטובים ובתורתו שחידש, דומיא דכתובה הנקראת בהלולא דחתן, שאין נקרא שם כי אם הכתוב לעסקי החתן והכלה, וזהו מה שאמרו בגמרא (ברכות ו:): 'אגרא דבי הילולא מילי', פירושו, מילותיו ודבריו שחידש בתורה. עכ"ל.

ועל ידי העסק במשנתו והזכרת דבריו נחשב זה האיש כמי שהוא משפיע טובה לצדיק, שמכוחו נשמת הצדיק עולה ומתעלה בעולמות העליונים, וכמו שכתב

באחזו בנתיבותיהם והדבקן ביושר פעולותיהם. ואכן, עלינו ללמוד ממעשי אבות - סימן לבנים, לחיות חיים שיש בהם יראת שמים ויראת חטא^{לה}, בתוספת ראויה של אמונה תמימה וביטחון בצור כל העולמים.

הדברים אמורים ביותר ביומא דהילולא דיליה, כי גם בעולמות העליונים מתעסקים רק 'במעשיו הטובים ובתורתו שחידש', וכדברי הרמ"ע מפאנו בספרו 'כנפי יונה' (חלק ב' סימן צ"ב, הובא בישיבה ישראל ט"ז סיון) ד'הילולא' נקראת שמחת נישואין וכן 'יום השנה' (יא"צ) נקרא אף הוא בלשון זה, וכמו שתחת החופה של 'חתן וכלה' אין עוסקים רק בענייני הנישואין - והבא לברר באותה שעה

לה. אגב אורחא בענין יראת שמים ושמירת עיניים, שמעתי מאיש נכבד חידוש נפלא, דאפילו באמצע השנה (ולאו דוקא ב"ב כסלו), כשיש לאדם נסיונות בשמירת עינים, והוא לוחם עם יצרו ומתגבר עליו ועוצם את עיניו מראות ברע ושומר על ה'בת עין שלו' אז יכול ג"כ לערוך 'סעודת בת עין' (על זה ששמר על הבת עין 'שלו') ויעשה סעודת מצוה בתופים ומחולות, וישמח מאד על זה שזכה להתגבר על יצרו, וסעודת מצוה כזו בוודאי ג"כ מסוגל לכל הישועות ברוחניות ובגשמיות למעלה מדרך הטבע. וכה אמר הרה"ק רבי שלמה מקארלין זי"ע, מה שאין האברכים מתעלים כהיום, הוא מחמת שאינם מחשיבים קיין עובדא (פעולת אחת טובה), אנחנו כשהיינו הולכים ברחוב ונכנסנו הבייתה אחרי שזכינו לשמור את העיניים, היינו פוצחים בריקוד 'ארוממך ה' כי דליתני'...

וידועים דברי הרה"ק ה'דברי ישראל' זי"ע (פרשת וירא ד"ה ויקח בידו את האש) בפסוק (בראשית כב ו') 'ויקח בידו את האש ואת המאכלת וילכו שניהם יחדיו', כי הנה אש זה 'יראה', ומאכלת זה 'פרנסה' כדברי חז"ל 'המאכלת' שמאכלת את בני ישראל עד היום, וזהו אומרו האש והמאכלת וילכו שניהם יחדיו - כי היראה והפרנסה הולכים יחדיו - דהיינו הם כרוכין ותלויין זה בזה, כפי כמה יראת שמים שיש לך כך הפרנסה.

באר הפרשה - פרשת ויצא - הילולת בת עין

הרה"ק מזאלאוויץ זי"ע בספרו 'ברית אברם' (סוף הפטרת שבת הגדול) וז"ל, שמעתי מרבי ישראל בעל שם טוב זללה"ה, כי אין הצדיק יכול לעלות ממדריגה למדריגה לאחר מותו, אם לא שדנין אותו על קלות שבקלות. ואחר שכבר דנו אותו על קלות שבקלות אי אפשר עוד לבוא למדריגה יותר - רק כאשר בני אדם מספרים למטה מתורה ומעשים טובים שלו, אז בא הצדיק שספרו ממנו לעליה גדולה. וכן בכל פעם ופעם שמספרים איש אל רעהו מן יראי ה' הנפטרים אז יש להצדיק הנ"ל עליה וכו' וגם להאנשים המספרים יש להם עליה. עכ"ל.

והאר"י בזה ה'מאור עינים' (ישמח לב, בריש דבריו עמ"ס שבת) ו'בדורות האחרונים, בשלומדים דברי שום תנא וחכם מדברי הקדמונים וכו', ולכך מחיה אותו שמכנים החיות בהדברים, שלכך

הרה"ק מזאלאוויץ זי"ע בספרו 'ברית אברם' (סוף הפטרת שבת הגדול) וז"ל, שמעתי מרבי ישראל בעל שם טוב זללה"ה, כי אין הצדיק יכול לעלות ממדריגה למדריגה לאחר מותו, אם לא שדנין אותו על קלות שבקלות. ואחר שכבר דנו אותו על קלות שבקלות אי אפשר עוד לבוא למדריגה יותר - רק כאשר בני אדם מספרים למטה מתורה ומעשים טובים שלו, אז בא הצדיק שספרו ממנו לעליה גדולה. וכן בכל פעם ופעם שמספרים איש אל רעהו מן יראי ה' הנפטרים אז יש להצדיק הנ"ל עליה וכו' וגם להאנשים המספרים יש להם עליה. עכ"ל.

באמת אמרו, שלא דווקא ביום ההילולא, אלא בכל ימות השנה נשמת הצדיק מתאווה ומשתוקקת

לו. איתא בגמ' (ב"מ פה:) על 'ההוא מרבנן' שנעשה סומא בעיניו רח"ל משום מעשה שהיה עיי"ש, והלך להשתטח על מערת רבי חייא, ואמר שם 'מתנייתא דמר מתנינא' (ופירש"י, 'תוספתא של אדוני שסידרה לששה סדרים אני שונה תמיד, דר' חייא סדרה לתוספתא') ונעשה לו נס ונתרפא. וביאר המהרש"א (ח"א ד"ה אמינא) בזה"ל, שעל ידי זה המת דר בשני עולמות כדאמרינן בפרק האשה רבה (יבמות צו:) אגורה באהלך עולמים (תהלים סא ה) כל תלמיד חכם שאומרים דבר שמועה מפיו בעוה"ז כאילו שפתותיו דובבות בקבר, עכ"ל.

וביאור הדברים אמרו בשם הגה"ק ה'בן איש חי' זי"ע, כי מבואר בגמ' שם שתלמיד חכמים רוצים שיאמרו דבר שמועה מפיהם לאחר הסתלקותם לעלמא דאתי, וכלשון רש"י (שם צו. ד"ה שיאמרו) שיהיו שפתי נעות בקבר כאילו אני חי, וכן הוא אומר בבכורות (לא:) דובבות, נעות והנאה הוא לו שדומה כחי, נמצא שזה ששנה את הברייתות שסידר רבי חייא גרם לו 'לחיות' מחדש לאחר שכבר נסתלק מן העולם, ועל כן ביקש מרבי חייא שיפעל להחיש לו ישועה לרפואת עיניו - כי 'סומא חשוב כמת' (גדרים סד:), וכשם שהוא החיה את רבי חייא, כך בדין שישב לו רבי חייא כגמולו ויחיה אותו ע"י שישב לו את מאור עיניו.

מעתה מצאנו בגמ' עצה טובה לכל אותם החשובים כ'מת' ל"ע - אין לו בנים, אין לו פרנסה, שיקבלו על עצמם ללמוד מתורתו של בעל ההילולא קדישא, ובה יהא להם 'זכות טענה' לבקש הימנו ש'יחיה' אותם ויושיעם במהרה מצרתם. ואכן מעשים רבים המעידים יותר מאלף עדים שמענו על ישועות גדולות שנפעלו על ידי הקבלה להגות בספה"ק בת עין, ולא ניזיל כרוכלא למנות ריבוי המעשים ששמענו מכלי ראשון ממש אודות הניסים והנפלאות שזכו על ידי קבלה טובה זו, ובכל העניינים ממש, ברפואה ובברכת הבנים, בפרנסה טובה בהרחבה ובשידוכי הבנים, ובשאר העניינים, ולא נזכיר אלא את ה'מעשה הראשון' שבזכותו נתפרסמה סגולה זו, זכה וזיכה את הרבים...

וכה סיפר הגאון רבי ישעי' טישלער שליט"א הדר בעי"ת בני ברק, כי לפני כמה שנים (בשנת תשע"ז) פגש בליל שב"ק על פתחו של ביהמ"ד חסידי - אברך מ'קרית ספר' שבא לשבות שבתו אצל חמיו בבני ברק, אחר ברכת 'גוט שבת' שאלו האברך האם יש באותו ביהמ"ד ספר 'בת עין', ענה לו ר"י כאן אין 'בת עין', אמנם בביתי שוכן ספר בת עין אחר כבוד ואם רצונך עז להשיג את הספר עלה עמי לביתי ואלוהו לך... וילכו שניהם יחדיו, ויאמר ר"י לאברך האם חפץ מע"כ דייקא ב'בת עין' או כמו"כ טוב ספר חסידות אחר... פתח האברך וסיפר לר"י, לפני כשנה תמימה גמרתי למנות י"ב שנים מיום הנישואין ועדיין לא נפקדנו בזש"ק, בצר לי עליתי אני ובני ביתי לעיה"ק צפת להעתיר תפילה ותחנונים בזכות הצדיק הקדוש ה'בת עין' (לא היה אז יומא דהילולא של הבת עין), מכיוון שכהן אנכי וזכיתי להתקדש בקדושתו של אהרן אינני רשאי להיכנס ל'בית החיים' להשתטח על ציון הקודש, ע"כ פניתי אני וב"ב לבית מדרשו של הרה"ק ה'בת עין' זי"ע בצפת, שם קרענו שערי שמים בתפילתנו וקבלתי ע"ע שכשיוולד לנו הבן נלמד בכל שבת (בעת הסעודה) בספר הק' בת עין במשך שנתו הראשונה של הבן... ומיד נפקדנו בזש"ק, ואכן מיד קניתי את הספר למען יהיה מזומן תחת ידי בכל שבת, ובעזה"ש"ת הנני מקיים את אשר קבלתי על עצמי, אלא שכאן בבני ברק בבית מו"ח לא מצאתי את הספר ע"כ מצאתני מחפש אותו. מספר בעל העובדא, לפני כתשע שנים קיבל על עצמו - אחר שראה בגליון באר הפרשה אודות הענין ללמוד בשולחן השבת מתוך הספר הק' בת עין, ובס"ד התמיד בכך מדי שבוע בשבוע עד עצם היום הזה.

באחת התקופות אירע דבר, כי אברך זה מתמודד עם כמה וכמה חבילין דמעיקין, עד שבתקופה מסוימת עבר הסבל למעלה ראש, וכבר הרגיש שאין כוחותיו עומדים לו, באחד השבתות בעת שישב בשולחן השבת וכבר עמד לקחת את הספר וללמוד בו, החליט ברגע האחרון מרוב צערו כשהוא אומר אל לבו - הנני לומד את הספר הק' זה זמן רב, ועדיין לא נושעתי, עדיין הסבל כרך בעקביי, א"כ מן הנראה שהרה"ק

אמרו 'שפתותיו דובבות בקבר', שאפשר לומר כי זה בחינת השתמחות על קברי הצדיקים, כי דיבורי הצדיק שם הוא קבור וטמון החיות שלו כאמור וכו', ונקראת בחינה זו השתמחות על קברי הצדיקים, שהן דבריהם שלומד ומוכיר היום הלומד'. גם זוכה שאותו 'בעל השמועה' בעצמו יבוא להתחבר עמו, כדאיתא ב'יערות דבש' (ח"ב דרוש ז') וז"ל. ביבמות (צו:) 'מאי דכתיב (תהלים סא ה) 'אנורה באהלך עולמים' - וכי אפשר לאדם להיות דר בב' עולמות, אלא שיאמרו דבר שמועה

משמו בזה העולם ושפתותיו דובבות בקבר'... בשאומרים דבר שמועה מפיו או נשמת צדיק מתלבשת שם בלומדים, ועומדת שם... ולכך שפיר אמרין שדוד המלך דר בב' עולמות, א. בעולם הנצחי, ב. בזה העולם - היינו בלומדים האומרים דבר שמועה מפיו, עכ"ל. והיינו שהוא כשוכן בתוככי הלומדים את מאמרו.

ובביבול הצדיק מחויב להכיר טובה למי שגרם לו אותה עליית נשמה, והרי הוא עומד להמליץ עליו טוב בשמי מרומים ולהשפיע עליו שפע רב לטובה

אינו שת ליבו אלי, נשכחתי כמת מלב, על כן, השבוע לא אלמד בספר הק' ויהי מה, ואכן כך עשה. נו.... אין אדם נתפס על צערו.

האברך הזה נוהג לשבת בכל ליל שבת עם בחורים הנמנים על בני קהילתו (הנקרא באטע), שם הם מספרים סיפורי צדיקים, והוגים באמרי שפר על פרשת השבוע, ובענייני עבודת השי"ת.

באותו שבוע שהאברך החליט שלא ללמוד בספר הק', הגיע אחד הבחורים לבאטע, ואותו הבחור כמעט שאינו מגיע לבאטע, וגם כשהוא מגיע הוא אומר איזה ווארט קצר או שומע מאחרים, והנה אירע דבר פלא, הבחור הלז נכנס וביקש מראש החבורה - האברך הלז, אם הוא יכול השבוע ללמוד קטע מספר הק' בת עין... האברך שמע את הבקשה ועיניו מלאו דמעות... הנה חשבתי לעצמי כי אשב בחושך ואין רואה אותי, והנה אך החלטתי פעם אחת להניח את הלימוד ומיד שלח לי הקב"ה סימן ורמז משמים שמעשי רצויים, אלא שאין איש יודע חשבונו של עולם (מדוע עדיין לא נושע).

וראה בזה פלאות הנהגות הבורא וגדולת מעשי הצדיקים, כי מאז ועד היום, וגם לפני כן, לא אירע מעולם כדבר הזה שהבחור ביקש ללמוד קטע מתוך הספר, אין זה כי אם אצבע אלוקים וסימן מן השמים, האברך החליט על אתר להמשיך את הלימוד בספר בהתלהבות וביתר עוז (בהזדמנות שאל האברך את הבחור, מה קרה פתאום שהחלטת באותה שבת ללמוד בספר בת עין, וענה הבחור, כי באותה תקופה בא אליו 'התעוררות' ללמוד בביתו מתוך ספר זה בשולחן השבת, ובאותו שבת שכח ללמוד בביתו, ע"כ רצה ללמוד עם חבריו בבאטע).

ולברכה, וכדאיתא ב'ספר חסידים' (סי' רכד) וכל האומר דבר שמועה מפיהם, הם מתפללים עליו שם ומליצים טובה עליו.¹ ובתורתו שחידש' וכלשונו של הרמ"ע מפאנו הנזכר לעיל, אזי שומה גם עלינו בהאי יומא להתעסק בתורתו² וללכת בדרכיו הקדושים³. ועל ידי זה נתדבק בו ונתקשר אל נשמתו הקדושה ונוכה שתהא תורתו מנן לנו והוא ימליץ טוב בעדנו.

אמנם הדברים אמורים ביותר ביומא ההילולא דיליה, שאם בעולמות העליונים מתעסקים רק 'במעשיו הטובים

לו. וכך אמר הרה"ק ה'שמח ישראל' זי"ע (מאורן של ישראל ח"א דף י"ד, י"ד שבט תרנ"ו אות א'), וז"ל. על ידי שמזכירים את הצדיק בזה העולם יש עליה ופקידה לטובה לכל ישראל.

הרה"ק הריי"צ מליובאוויטש זי"ע מביא בשם אביו הרה"ק הרש"ב זי"ע (אגרות קודש מוהריי"צ ח"ח עמוד קל) כשיהודי לומד תורה של איזה צדיק, בא מלאך ממחנה מיכאל להיכל הצדיק ומבשרהו 'בשורה טובה' שפלוגי בן פלוגי לומד בספרו, והצדיק בעל הספר מעורר רחמים על הלומד ובני ביתו, כי המלאכים יודעים היטב איזו 'בשורה טובה' יש בזה לצדיק שעוסקים בתורתו בעולם הזה, עד כאן דבריו (בתרגום ללשון הקודש). וכתב הרה"ק ה'ברכת אברהם' זי"ע בפתיחת ספר 'בית אברהם', מרן מהר"ש זי"ע (ה'דברי שמואל') פעם אחד בי"א חשון - בהלולא של כ"ק א"ז בעל יסוד העבודה זי"ע, בדברו על גודל ענין לימוד ספריו הקדושים, אמר, כי הצדיק בעולם הזה הוא בבחינת הולך, וכשנסתלק אז הוא בחינת עומד, וכשחוזרים על דבריהם הקדושים מחויב הצדיק לעזור להם, ונהיה לבחינת מהלך, ומקוים בו 'ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה' (זכריה ג ז). עכ"ל.

לח. ומכאן תצא הקריאה לכל מי שלא יוכל לעלות לציונו הק' (כל חד וחד בדיליה), שכאמור למעלה שהעסק במשנת ותורת בעל ההילולא כמוה כהשתטחות על הציון ממש.

בדרך צחות ומליצה אמרו, גדול מעלת הלימוד בספרו הק' מאשר לפקוד את ציונו הק', כי 'השתטחות' היא מעל למציבה, אולם העוסק במשנתו הרי הוא כמי שנמצא בתוך הציון הק' עצמו... ואם כי הדברים אמורים בדרך מליצה, אך יש בזה עומק מני עומק...

על כן אין לך 'סגולה' גדולה מזו מאשר להגות בדברי תורתו ואחר כך לשפוך שיח במזמורי תהלים, ובוודאי הוא ימליץ טוב בעדו.

לט. וכבר אמרו, שהנה ידוע גודל העניין בהדלקת נר לעילוי נשמה, אשר סגולתו נוראה לפעול לטובת הנשמה ולזכות אותו המדליק נר לכבוד נשמת הצדיק,

באר הפרשה - פרשת ויצא - הילולת בת עין

זכות בעל ההילולא תגן עלינו ובעדנו, ברוחניות ובגשמיות, שפע רב וכל מיני להיפקד במהרה בדבר ישועה טובות שבְּעוֹלָם, וישראל נושע בה' ורחמים משמי שמי קדם, ישועות תשועת עולמים.

אמנם כבר אמר הכתוב (תהלים קיט קה) 'נר לרגלי דברך', וכלומר שעיקר ה'נר' הוא 'דברך', וכשהם נר לרגלי ואור לנתיבתי - כשחוזרים על דבריו הקדושים והולכים לאורם...
 אגב אורחא, סיפר הגאון הגדול רבי חיים קניבסקי זצ"ל, בשם אביו הגה"ק ה'סטייפלער' זי"ע, בשנות ילדותו היה אביו רבי חיים פרץ זצ"ל מעיר אותו בשעת בוקר מוקדמת ולומד עמו בקביעות ב'בת עין' בכדי להחדיר בו מוסר ויראת שמים.
 מ. הנה כתיב בסוף פרשתן (לא מז) 'ויקרא לו לבן יגר שהדותא ויעקב קרא לו גלעד', וביאר הרה"ק רבי אברהם יעקב מסאדיגורא זי"ע בשם אביו הרה"ק מרוז'ין זי"ע כי בזה נחלקו יעקב עם לבן, כי לבן רצה שהקב"ה ינהג עם בני ישראל במידת הגבורה והיראה, ועל ידי זה יכירו כי הוא מלך על כל הארץ, וזהו שאמר 'יגר שהדותא', יגר הוא לשון מגור ופחד (כמו 'ויגר מואב', במדבר כב ג), ו'שהדותא' הוא לשון עדות והכרה, שעל ידי המגור יהיה 'שהדותא'. אבל יעקב קרא לו גלעד, מלשון גיל עד, שהקב"ה ינהג במידת הרחמים ויביא עלינו רק ששון ושמחה, ומתוך שובה ונחת נכיר במלכותו ית'. ובקשתנו היא 'תתן אמת ליעקב'... והקב"ה ישפיע עלינו רק טוב וחסד, כי רק ע"י שהקב"ה ישיבנו אליו אזי 'ונשובה'... (עירין קדישין בפרשתן)

ישקו העדרים

שמעתי מבעל המעשה המספר, בני בן השלוש נחשב מעוכב התפתחות, עדיין לא מדבר ולא הולך וכו', והרופאים הבטיחו לנו כי נכונה לנו עמו 'דרך ארוכה' מאד. לפני כחודש - **באמצע חודש חשון תשפ"ו** הבטחתי לערוך **סעודה** לכבוד הבת עין ביומא דהילולא שיחול בעוד כחודש - **אם בני יתחיל ללכת ברגליו**, וראו זה פלא, אותו ילד שעד עתה לא היה יכול להלך אפילו 'פסיעה אחת' החל **ביום כ"ה חשון פ"ו** ללכת כמה פסיעות, עד **שביום ראשון ב' כסלו** כבר נמצא מהלך כאחד האדם (7-8 מטר בפעם אחת) בכוחות עצמו בליעה"ר...

לפני שנה (בשנת תשפ"ה) תרם אברך יומיים לפני ההילולא לקרן שעל ידי ישיבת בית אברהם סלונים (קרן של ר' שלמה גראס הידוע), והי למחרת בלילה נסע האברך מביתר לירושלים, ובדרך אירע שם פיגוע נורא, כשמחבלים התקרבו לכביש וירו חצים ובליסטראות (כדורים) לכל עבר (אז נהרג הילד הק' למשפחת 'שמחה', ועוד כמה נפצעו), והערכים ימ"ש הללו ירו ממש לכיוונו, האברך נצמד לקיר ונפלו עליו אבנים מהקיר, והחל לזעוק לה', אמש תרמתי לכבוד הילולת הבת עין... והנה באותו רגע פנו משם המחבלים והחלו לירות לעבר השני, וחיייו היו לו לשלל.

ביום י"ב כסלו בשנת תש"פ אירע אסון בקרב אחינו בית ישראל כאשר בשעות הבוקר נכנסו נכריים מרצחים שפלים לסופערמארקט של יהודים יראים ושלמים בשכונת דזערסי סיטי (אשר בניו דערז'י) והרגו כמה נשמות קדושות, ושמענו מעשה נורא מאחד ה'ניצולים' (אשר זה כמה וכמה שנים משתתף עמנו בסעודת ההילולא בארה"ק), והעלה את המעשה על גבי הכתב, ואלו דבריו, שמי י. ב. גאלדברגר, יש לי חברה של תיירות בארה"ב בשותפות עם אחי אשר דר ביוניאן סיטי (union city) הנמצאת במרחק בערך עשרים דקות נסיעה מדזערסי סיטי (אני גר בויליאמסבורג).

באותו יום שאירע הפיגוע היתה לי פגישה בדזערסי סיטי עם אחד הקליענטים באפיס שלו. והיה במחשבתי ללכת אחרי

ישקו העדרים

הפגישה לאותו סופערמארקעט בכדי לקנות שם 'פת שחרית', וגם קבעתי עם אחי שיבוא מביתו לאותו סופערמארקעט ושם נסדר יחדיו כמה מענייני הביזנעס המשותף שלנו, ואכן בגמר הפגישה כשכבר כמעט פניתי ללכת אל הסופערמארקעט, והנה אחי מתקשר אלי, ואומר לי, עדיף שתבוא הנה ליוניאן סיטי (הרי זה רק מהלך של 20 דקות), כי נערכת פה סעודה לכבוד הילולא של הבת עין, כאן נפגש ולאחר הסעודה נסדר את ענייננו, מיד הסכמתי, ואכן יצאתי מיד לדרך להגיע אליו, ובאותה שעה שהייתי ביוניאן סיטי אירע מעשה הרציחה, וע"י שהייתי בסעודה ניצלתי ולא הייתי באותה חנות בשעה שהמרצחים שהו שם ה"י.

שמעתי מבעל המעשה ראש כולל בב"ב הרב משה קליינמאן שליט"א. המוסר בכל ליל שישי שיעור אוהח"ק לבני חבורתו, לפני כשנה **בשנת תשפ"ה** חל היא"צ של הרה"ק ה'בת עין' זי"ע בליל שישי, לכן החלטנו עם בני החבורה לערוך **בביתי** את השיעור הקבוע בצירוף סעודה לכבוד ההילולא קדישא.

באותו זמן ישבו בביתו של רבי משה ג' צאצאים שהמתינו למציאת זיווגם, כשהגדול בהם מבוגר ביותר, לכן בעת עריכת הסעודה נענינו ואמרנו, משפחת בעל הבית ממתנת לג' שידוכים, אם אכן ימצאו ג' שידוכים עד לשנה הבאה ב"ב כסלו **תשפ"ו** נערוך בעזהשי"ת סעודה גדולה כראוי וכהוגן.

וראה זה פלא, ביום כ"ז אדר **תשפ"ה** אירסנו את הבן השני (מתחילה לא רצינו לעקוף את הגדול אבל הוא התחנן בטוהר מידותיו שאינו רוצה לעכב את השיירה) וקבענו זמן חתונה מאוחר כדי שיהיה סיפק בידי הראשון להנשא לפניו, ביום י' אייר **תשפ"ה** התארס הראשון וכבר נישא בו' חשון **תשפ"ו** (וגם אנחנו זכינו להשתתף באותה חתונה ברוב שמחה וחדוה), ובחוהמ"ס **תשפ"ו** באה הבת (השלישית מבין השלושה) בקשרי השידוכין. וראו כי מן השמים נתגלגל כי החתונה השניה חלה בה' כסלו **תשפ"ו**, כשהשבע ברכות האחרון ייערך לחברי השיעור כסעודה גדולה בעת יומא דהילולא י"ב כסלו האי שתא **תשפ"ו**.

ישקו העדרים

לפני כמה שנים ביקשו לערוך סעודת הילולא בבית כנסת מסוים, אלא שאם אין כסף אין סעודה... וניגשו לאחד המתפללים בכדי להתרימו לדבר מצווה, נתן הלה סך חמש מאות שקלים כשהוא מקדיש את הזכות לטובת גיסו ששכב על מיטת חוליו כשהוא מחוסר הכרה רח"ל, לאחר זמן קצר קיבל בשורה טובה שהלה התעורר ופקח את עיניו, והתברר שהיה זה באותם הרגעים ממש בהם הרים תרומת קודש לעריכת הסעודה.

מעשה נורא שמענו מאחד מבני החבורה מדרי העיר מבית שמש, אברך זה התעסק והכין סעודה לכבוד היא"צ, ובאותה שעה שיחקה בתו בת ג' שנים בסכין סביב עינה, ופצעה את העין, עד שהחל לזוב דם רב, מיהרוהו לבית חולים, ואחר בדיקות מעמיקות אמרו להם שכמעט נגעה בעין עצמה, ואך בניסי ניסים ניצלה העין לגמרי... וראו הכל, כי הוא הכין סעודה ל'בת עין', וה'בת עין' שמר על ה'עין' של ה'בת'... (וראה נא עוד סיפורים נפלאים בפנים הגליון)

